

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

HÖR

GRUNDLAGD AF

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

FRITHIOF HELLBERG

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.

Anders Österling

*L*IKSOM SKÅNE är en landsdel för sig i vårt motsatsrika Sverige, så har den skånska diktningen sin särskilda typ, är ej lik något annat i vår litteratur. Och till de utpräglade skånska skalderna

NÄR EN litterär och konstnärlig rörelse får de dimensioner den fått i Skåne på de sista decennierna, är det något annat än blott estetiska intressen, som ligger till grund för den.

Det är en lifskris människorna ha att genomgå, en längtan, som uppstiger efter nya värden, efter en lycka af annat och djupare slag än förut. Kampens tvivel och segerns jubel, misströstandet och sökandet spegla sig i de känsligaste sinnena som ord eller bild. Med andra ord: alla stadierna af oron, innan det lyckats att omforma lifvet efter den lyckobild tiden bär inom sig, återfinnas i konsten. Och ett skapat tings värde beror på intensiteten i den lifsprocess, som tvingat fram densamma.

När temperament som Bååths och Ola Hanssons började återge det Skåne, som nu är vår konstnärliga egendom, fanns det ej mycket mark för dikten. Det var en torr och materialistisk tid, förståndsmänniskorna och de, som vägde med våg och smälte i degel, hade mest itt säga. Den tiden fick sitt vetenskapliga bemötande i Hans Larssons Intuition. För dem, som förkväfts under trycket af de kalla naturlagarnes omutilighet, var den boken en befrielse. Det var som om alla dörrar öppnats och man äntligen kunde våga andas, våga att ha förtroende till sitt eget inre. Ty det var ej blott på vetenskapligt område det besjälade och förändrigade var tillbakavisadt — i lifvet själft var det så mycket sprödt och skört, allt för skyggt för att kunna tummas på, som dömts bort som något värdelöst och intetsägande. För det törstande sinnet var ritualen ej nog sedan länge — men hvad skulle vi få igen — vi behöfde något, som värmdde och gaf, ej blott något, som ref ner och tog bort. Efter Intuition kom så "Studier och meditationer" af samme författare. Där fanns i några uppsatser det religiösa lifvet återfunnet under andra former än förut, där fanns mycket af den andakt och lifsvärme, som tiden behöfde.

RAHMN FOTO.

Under tiden hade de yngsta skalderna så småningom börjat söka sig fram till en lifslösning i dikt. Vilhelm Ekelunds sällsynta poesi kvälde fram i den ena diktsamlingen efter den andra, vefylld och skönhetsträngande. Ossian-Nilssons viljerytmer började sitt lif. Bland de unga skalderna var Anders Österling.

Hur jag minns dessa gryningstider, när vi unga kröpo nära hvarandra, beundrade hvarandra, voro lyckliga öfver att det började att lefva rundt om oss, törstade efter hjärtan att sluta oss till! Hvad de säga mig mycket, dessa bref från den Ossian-Nilsson jag beundrade i "Masker", från den 16-årige Österling och från alla, som på den tiden deltog med oss och vårt arbete! Det var likgiltigt genom hvem och på hvad sätt — blott det blef något sagdt, blott något skedde! En ny dikt på den tiden, en ny tafla eller teckning — hur det

som lyrisk diktare.

hör Anders Österling. En annan af Skånes poeter, som tillika är en af våra sjäfullaste målare, har här med fin förståelse tecknat Österlings diktargärning sådan den hittills tagit form.

ryckte oss med och hänförde oss! Vi hade ju så mycket osagdt, och därute väntade en hel värld på oss!

Hvarje ungdom har mycket att göra med frågor. Och det är det grymma, att allt skall utvecklas på en gång, allt kräfver sin lösning och sammantränger sig. Hur skall man finna ett personligt uttryck för sitt lif? Aldrig låga smärtorna så som i ungdomen. Ur oroshvirveln söker man något att trygga sig till, man griper efter vänners händer, och ur hvart öga söker man svar.

Hvarje tid och hvarje ungdom ha dessa frågor och svårigheter. Men jag tror att somliga tider suggerera bort för sig det mesta, bita hop tärdeina och tiga. Andra gripa till rusets och festens sunda bondfröjd och humorn och skrattet. Gluntarnas Uppsala var en sådan tid. Skåne på Ekelunds och Österlings första tid, det vakna Skåne, sökte en annan lösning. Ödesfrågorna diskuterades ömtåligt och oroligt, det var en tid af ideell vakenhet och oro. Det gaf upphöfvet till en skönhetsdyrkan och längtan efter konst och diktning.

Österlings produktion speglar en del af denna tid. Den kom

"Liksom en våg på stigande själar lyftad, hälften ur jubel klungen och hälften snyftad."

I "Preludier", den första diktsamlingen, visade författaren sig som ett ungt vaket sinne, som hastigt upptagit en del af tidens otalade tankar och känslor.

Det var den värld, som ännu var tröttad och skrämmd af rasslet från det universums maskineri, som naturvetenskaperna blottat för oss, som ännu skälfdde inför det ängslande i den omutiliga cirkeln af orsaker och verkningar. Bilderna, med hvilka författaren rörde sig, voro från de rinnande floderna, från böljgången, från det förbiilande och sig förvandlande, det som hvirflade och sökte ro.

Eller också gaf han beklämande, inestängda stämningar som "Dröm om lifvet" —

den kringstängda gården, som han hade för sig därinne, och då han ville ut ur den — den tusenögda mördarfebern på gatorna.

Här och där i denna diktsamling silar där dock fram det "gömda, skygga solbegär", som i den följande "Offerkransar" lyste fram än mera.

Hvad hela kritiken framhådde angående Preludier, var den höga estetiska kultur, hvarom den talade. Ja. Och den kom så oväntad och plöslig. En sådan dikt som "Floderna" var förbluffande konstnärlig. En sådan bild som den i "Solnedgång",

"en fjärran fågelskaras vingar stå
högt uppe som en skrift förklaradt stor",

är af en suggererande verkan, som man föga skulle tilltrott en debutant, helst han endast var 18 år.

"Offerkransar" och "Hälsningar" fortsatte den lyriska produktionen. Dessemellan hade ett drama "Nattens röster" upstått. Jag kommer till detta senare.

I "Offerkransar" har redan tonen blifvit mildare och varmare, mera försonande.

"Ögon, som ha lidit,
glänsa sist som renast,
sår, som länge svidit,
bli till värn en gång.
Om du famnen bjuder
som ett barn allenast,
hvert du lyssnar, ljuder
vackra ekons sång."

Och det fanns en tröst ur det irrationella i lifvet — att de största smärtorna ändå bli till skönhet och själ.

"Af mina tårar du nu brygd bereder,
som mystiskt dig förskönar och förnyar.
Din själ får ro af mina nervers kvidan,
och du får evighet af allt, som från mig dör och dör."

Där fanns till sist en sådan lifsbekännelse som "Det nya lifvet". Det är en af de vackraste och hängivnaste dikter jag känner. En ödmjukhet inför gåtorna, som värmer och förklarar, och en brinnande längtan att från de många stadierna komma till något enhetligt och visst, är dess kärna. Det var i dikter som denna Österling kämpade sitt väsen fritt och gaf ord för den törst efter trygghet och ljus fröjd, som vi alla då kände. Det var så mycken ömtalighet och oro i tiden, som icke i allo verkade godt för utvecklingen af de lifsfrön, som lågo och grodde. Och den varma barmhärtighet, som glödde under så många dikter i "Hälsningar", var det pröfvade sinnets. "Flod om natten", "Oceansången", "Lifvets andetag", hvem har ej känt dem? Och den Österling, som haft värde för mitt lif, är den, som talar ur dessa dikter.

I dem igenkänner jag den längtan efter den religionens ro, som för mig är det högsta i lifvet.

"Ty min lefnad tror
själf sig intet värd,
om den ej beror
af all lefnads lag, en krusning
af en större värld.

Bedja som ett barn,
bjuda som en man,
synd och sot och skarn
genomvandra som en pröfning
och så ren jag kan!"

THULES SLOTT.

Af ANDERS ÖSTERLING.

SÅ STEG genom frostiga nätter
af tystnad och tålmod
det Under, jag ensam timrat
upp ur mitt frysande blod.
Det fyllde det stjärniga mörkret
med ljungande silfverljus,
och själf jag såg som främling
min drömsyns härliga hus.

Det sjöng under nordanstormen
så rungande sträfft ibland
som slag på förrostade harpor
och svanrop vid frusen strand.
Dess pelare skäljde i suset,
som fram mellan stjärnorna drog,
och isens nålar klirrade
som barr i en fjärran skog.

Där låg det yttersta värnet
af isig och uddig kristall
högt under Vintergatan,
ett fruset vattenfall.
Och norrskenet flög som förtrolladt
solsken af hvitt och blått,
i villsamma klarheter brutet
till innersta vrån af mitt slott.

Hvem härskar därinne? Kanske
där ligger en konungs lik,
sofvande sedan årtusenden
vid rymdens orgelmusik?
Hans strida kämpaskägg frodas,
ringlar längs trapporna ned
och snöar tungt öfver fjällen
som väldiga hvita skred.

Men kanske hellre en jungfru
därinne i salarnas glans
med mörkblå gleischerögon
glider i namnlös dans?
Begråter den höga stundom
sitt vintriga paradiset,
sänker sig gråten på gräsen
som bleka pärlor af is.

Okända väsen därefter,
jag tigger om vink och svar,
min andedräkt kämpar i kölden,
min själ ligger vinterbar!
Jag bidar ett andebudskap
ur hägringens hvita sken,
som skär genom ögonlocken
och går genom murg och ben.

Men liflost stumt och stilla
det svärfvar och vacklar så,
slottet på Thules himmel,
som timrats i timmar blå.
Endast den äldriga nordan
bär stundom med i sitt fång
ett eko af dess sjunkna
pelares klagande sång.

Det är en stark och sund lifsviisdom. Jag blundar icke för att alla dessa tre första diktsamlingar hade mycket, som endast var prakt och virtuositet, och att de dikter, som voro af den arten, voro för många i förhållande till de andra. Men det finns för mig blott ett sätt att döma både människor och konstverk: att döma efter det, som slutligen eröfras af djupa och sanna ting. Det finns så mycken skönhetslängtan i äfven de mindre dikterna, att jag ej undrar, om Österling gifvit vika för sin ingifvelse och sjungit fram dem.

Dikten: "Ack, alla lif, som blott i mörkret lefva" är en glänsande dikt, en konstnärlig lifsbekännelse. Den innebär fulländningen af en estetisk åskådning och teknisk färdighet. Den är som ett mörkt fartyg, som styr ut i natten med brinnande S:t Elmseldar i master och spröt. Men den kan jag endast beundra, personligt värmer den mig ej.

Jag har ej utrymme att här länge uppehålla mig vid dramat "Nattens röster". Blott så mycket: så snart det lyriska stoffet hopats i den grad det gjort hos Österling, är det klokt att ta till dramat. Man kan där låta flere karaktärer med olika lifsfärger belysa stoffet från olika sidor. Och när jag nu läste igenom "Nattens röster" på nytt, fann jag många väl så vackra tankar som i dikterna, särskildt i början. Som drama tillfredsställer det mig ej. Handlingen är ej konsekvent nog.

Så kom "Årets visor". Det är en diktsamling för sig. En sådan bok skrifer man, när de ondaste smärtorna värkt ut. Den innehåller icke direkt någon kamp om en lifssyn, men den har många tysta segrar bakom sig. Den boken värmer med en blid värme. Först när sinnet blir stilla, kunna tingen bli våra. Då komma de vänligaste minnen ur det förgångna. Denna bok är enklare, flärdlösare och enhetligare än någon bok Österling förut skrifer. Han har här använt sin virtuositet till att oförställt skildra syner och minnen från det han upplefvat. Här gå söndagslekarna igen från staden, när plötsligt "Petritornets helga söndagsåska slog ned bedröfvad", här är aprilsoolen och sälgen, bäckarna och ljuset i det Skåne vi känna. En ärlig medvetenhet om de ringa tingens värde, natur och lif präglar den. Den kylige konstnären är här, med snäfva åtbörder, men uppriktig och äkta, en man, som

"går emot en tyst och tapper lycka,
på hvars fördolda värme jag kan lita,
fast det finns kalla händer blott att trycka."

Det är den Österling jag känner från de sista åren — en samlad och stark personlighet, med små åtbörder och få ord, men med uttryck i bådadera, då de komma.

Borgeby, april
1908.

ERNST NORLIND.

Hvad är

Victoria?
kängan

Namnet "Victoria" i en damkänga är en borgen för bästa material och arbete intill minsta detalj. Victoria kängor äro oklanderligt välsittande — och af förnäm elegans. Försäljes i finare skoaffärer öfverallt och tillverkas af

LUDVIG TRAUOGOTT, STOCKHOLM.

Första törnekronan.

En legend.

I GAMLA SÄGNER berättas om, huru några gossar, för nära två tusen år sedan, en gång gingo ut på ängen för att leka.

Ängen med alla sina blomster låg i Galileen, och bergstoppen, som syntes på afstånd, nämndes Tabor, och den länge, vackre gossen med de djupa, tankfulla ögonen hette Jesus. Hans fyra följeslagare hette Lukas, Markus, Matteus och Johannes.

Och de där fem gossarne, som lefde i det fjärran landet för långliga tider sedan, voro raska och muntra, och efter en liten rådpläging beslöt de att leka en lek, som kallades för "konung och undersåtar". Jesus, som sattes högst af dem alla, valdes strax till konung. Vännerna togo af sina kläder och bredde som matta för hans fot, flätade en krona af taggiga rosenkvistar till hans hufvud och omgäfvade honom sedan hyllande, två på hvar sida.

Och andra gossar, som gingo där förbi, tillropades: "Kommen och tillbedjen konungen", och de stannade villigt och deltog i leken.

Men midt i den hyllande skaran fattades Jesus af en plötslig beklämning och bad med sänkt hufvud: "Tag bort kronan."

"Nej," sade Lukas ifrigt, "inte än. Den röda kransen är så vacker, och jag önskar just att jag kunde rita af dig, som du nu står här. När jag blir stor, ska jag kanske kunna det". Och Johannes, pilten med de långa lockarne och den rika inbillningen, utbrast: "Se, hur solen lyser på vår konung! Nej, det är inte solen, det är en ring af guldstrålar, se, se!"

"Du ser alltid mera än alla andra," sade Matteus. "Men det är nog inte så lätt att vara en riktig konung, och blir du en sådan med tiden, lofvar jag att följa dig och tjäna dig i alla mina lifsdagar."

"Än du Markus," sporde Jesus, "lofvar du detsamma?" Markus visste inte riktigt, hur han ville, men antog att de allesamman nog skulle följa honom en gång, antingen han nu blef en af världens mäktige eller, liksom sin fader, endast en ringa timmerman i Nazaret.

Och Jesus frågade alla gossarne, som stodo där omkring honom, om de ville, såsom trogna undersåtar, tjäna och följa honom. Och alla svarade liksom med en mun: "Vi vilja tjäna och följa dig, om det så vore till världens ände!"

"Tack," sade Jesus och log nu sitt glada, vinnande leende. "Vi bli ju en hel skara I ären tolf, just så många som Israels släkter."

"Ja, och du blir den trettonde," inföll en gosse som hette Judas. Och i detsamma gick där ett moln öfver solen. En stark vindil kom plötsligt från höjderna ner öfver dalen, och i sin susande fart rörde den vid den lille konungens krona. Alla de fullblommiga rosorna föllo blad för blad till marken, och en taggig slinga var allt som återstod af den röda prakten.

En gosse vid namn Simeon ryckte af honom slingan, sägande: "Min konung får inte bära en törnekrona." Då syntes Jesus åter nedslagen och stod en stund, tankfullt blickande framför sig. Förkänslan af ett stort, bittert lidande rörde sig dunkelt inom honom, men när en liten undersåte lifligt påyrkade att man skulle leka en ny, roligare lek, blef han lika sorglöst glad som någon af de andra.

Törneslingan fick ligga gömd och glömd bland falnande rosblad. Och pekande mot blomsterängens sade den kloke, klartänkte timmermannen: "Det är mycket bättre att vara en glad pilt än en sorgsen konung! Skåden liljorna på marken. Inte ens Salomo i all sin härlighet var så klädd som en af dem!"

ANNA KNUTSON.

Under helg och söcken.

Några minnen och betraktelser inför vår svenska psalmbok af Laura Fitinghoff.

FRU LAURA FITINGHOFF, den för våra läsare välbekant författarinnan, har liksom så många före henne under en tid af afskildhet, sådan som sjukdomen bereder, erfårit ett starkt intryck af vår svenska psalmboks rika skatter af djup känsla och sublim poesi. Det är dessa intryck hon nu ger i följande af varm känsla fyllda uppsats, som vi tro kommer att kunna läsas med utbyte, särskildt nu under den stilla högtiden. En andra uppsats fortsättande samma ämne kommer att följa vid pingsttiden.

I.

DET ÄR ett år sedan jag på Sofiahemmet undergick en lifsfarlig operation och under konvalescenstiden åtnjöt omvårdnad och hvila därstädes. Ett år — och jag minnes ännu som i går den tiden. I minnet lefva intrycken af outtröttlig vaksamhet, hvaraf jag var omgifven, af ömhet och tillsyn.

Men där kvarstå ock intrycken af de långa tysta nätterna, då jag mer än under dagens världsljusa sken stod under intryck af den heligt hemlighetsfulla förbindelsen med den andra mäktiga värld, hvilken jag varit så nära att träda in i. Tankar hopade sig, som starka, fordrande ej förmådde forma sig i en mattad hjärna.

Huru välgörande, sinneslugnande var det ej, när dessa oroliga, kringirrande tankar småningom gled tillbaka, när minnet af längesedan inlärdas andliga dikter och psalmverser fick makt öfver dem och jag kunde upprepa de sköna stroferna, hvilka förut betydelselösa bibehållits i mitt medvetande. Jag fick klart för mig att vi i vår svenska psalmbok äga en ovärderlig, outtömlig skatt af dikter, värdefulla att tillägna oss vid hvarje skede i lifvet, så mörkt som ljusst. Mitt första åtgörande efter återvunna krafter var också att noggrant, med af kärlek till verket skärpt eftertanke, gå igenom psalmboken, där jag förut ofast funnit en blott tom bokstaf, för att genom min lyckliggörande erfarenhet få framhålla och belysa värdet af den skatt, vi så allt för opåaktad äga i vår svenska psalmbok.

Den första minnesvers, som nådde mig, där jag låg med vidöppna ögon och tankevilsen stirrade ut emot den vemodigt dämpade nattbelysningen, var femte versen af psalmen 245.

"Allt blir godt när hjärtat hvilat fullt och fast vid Herrans nåd. Ingen nöd mig öfverilar utan Hans allvisa råd. Sorg som glädje då skall syfta till ditt eget sanna väl, rena ditt begär och lyfta närmare till Gud din själ."

När klockan sju på morgonen den bleka daggrynningen aflöste nattbelysningen, hördes det sakta knäppet i ytterdörren till mitt rum. Den öppnades på glänt och in strömmade ljudet från friska klara röster.

Sofiasystrarna sjöngo enligt hemmets vackra vana i unison kör. Orgeln, som beledsagade sången, var centralt placerad i trappuppgången,

så att de sköna tonerna och orden af koralen skulle kunna nå sjukrummen på ömse sidor om de långa korridorerna.

Huru natten än hade varit för de sjuka, kom med sången från dessa unga rena stämmor ett så ljufligt lugn, en förtröstande öfverlåtelse, en tro på att "allt blir godt, när hjärtat hvilat fullt och fast vid Herrans nåd". Huru varmt önskade jag ej vid dessa tillfällen och nu, när jag erinrar mig dem, att alla våra sjukhus skulle vara försedda med orglar, och att i den tidiga morgonstunden, innan den oroliga städningen och sjukvårdsputsningen ta vid, sådan upplyftande koralsång stämades upp från någon plats, där de kunde nå de lidandes öron.

Jag stärkes ytterligare i denna önskan, sedan jag inhämtat huru orgelns toner inom månet sjukhus till och med utan sång, äga förmåga att stilla jämmern och breda den tåligen undergifvenhetens milda uttryck öfver förut bittra och tröstlösa anleten. Och jag önskade, att de stora varmhjärtade donatorerna ville fylla en sifferkolumn i donationshandlingen med summan, som kunde blifva medlet till trösteinstrumenten. Tiden och viljan till barmhärtighet äro förhanden. Hvem vet om det ej skulle visa sig, att unga musikkunniga "hemflickor" skulle kunna försaka morgonsporten, ja, öfvervinna morgonlättjan i bädden för att komma med musikens änglagåfva till sjuka, kanske i sista kampen ensamstående.

Se det är nu (i förbigående sagdt) icke alltid så, att sjuksköterskan, om hon ock är förstyre och "storsyster", äfven kan spela orgel och leda sång.

Fattiga, gamla sjukhuspatienter känna ofta igen melodien till våra kända psalmer. De följa den med ord, som de nu erinra sig, inhämtade under barnåren i hemmet eller under skol- och konfirmationstiden.

För det mesta kunde äfven jag, när jag barg fick melodien klar för mig, följa den med någon text ur de härliga psalmer, som jag kände från barndomen.

Mitt första tydliga minne af och begrepp om koralsång och psalmvers härleder sig från en tidig förejulsmorgon, då jag tillsammans med mina små systrar, småhuttande, jag som de, stod i "gången" utanför föräldrarnas sängkammardörr.

Far sof nu ensam därinne. Mor satt midt i barnklungan vid harpan. Hon stämde den så omärkligt som möjligt. Slog så an ackordet, vi väntat på, och nu ljöd det fyrstämmigt:

"Säll är den man, som fruktar Gud.

Hans händers verk, hans hus och kall, af Herren Gud välsignas skall."

Alla fyra verserna i följd, i fyrstämmig sång från kraftiga fjällbarnslungor.

Psalmen, som vi små, under mors ledning, väl öfvat in, om ock ganska tanklöst, ljöd denna morgon så underligt högtidlig.

En stor, klar stjärna gnistrade som en fjärran änglasol ofvanom den hvita frostfällan öfver kammarfönstret.

När vi kommo in till far, låg han i skenet från morgonbrasan med knäppta händer och, hvad som föreföll mig underligt, hans ögon stodo fulla af tårar, när han sakta uppregade: "Hans hus och kall af Herren Gud välsignas skall."

Nästa gång hade vi öfvat in en julpsalm — inte precis julpsalm — men nu efteråt förstår jag, att det var de lättjungna, ej för långa melodierna, som blefvo det afgörande vid valet af psalmer. Det var:

"Hela världen fröjdas Herren tidigt och af hjärtans grund.

Barngarderoben är en svensk upplaga af den enda i utlandet existerande tidningen i denna bransch och står i förbindelse med kontinentens förmåsta barnklädersaffärer och erhåller från dem rikhaltiga mönster till allt hvad som hör en välförd barngarderob till. Tidningen är också tongivande på sitt område samt utgifves på flera språk och i kolossala upplagor.

Barngarderoben

Pris för helt år 3 kr., halft år 1: 60 kr.
Lösnummer 30 öre.

Barngarderoben utkommer med ett rikhaltigt illustrerat nummer i mån., åtföljt af en dubbelsidig mönsterbilaga med en mängd tillklippningsmönster. Den bör sålunda blifva af ofantligt värde för hvarje moder, helst som den därjämte lämnar henne en god hjälp med barnens sysselsättande, och gifver mer än tillräcklig ersättning för prenumerationspriset.

Kommer ifrån orter fjärran
I som stån i hans förbund.
Träder fram med lust och fröjd,
sjunger Gud i himlens höjd."

Inte fråga om att icke detta var en glädje- och jubelmelodi att hänge sig åt i fröjd och gamman! När vi därför, efter den glada, jublande "uppsjungningen" på julaftonen, kommo upp i barnkammaren, så släppte vi de käraste julklappar, vi till och med ämnade föra med till sängs, togo i ring och dansade taktfast till psalmmelodien, i det vi med ljudliga röster föredrogo: "Hela världen fröjdas Herran."

"Men båna (barn), ä ni tokig, ha ni ingen skam i er!"

Anna-Dea stod i dörren, — hennes gulgrå ögon voro runda och uppspärrade af helig fasa.

Vi, i vår sublimes fröjd, bevärdigade henne ej med en blick. "Fortare, — Fortare", ropade jag.

"Tacker honom i hans portar,
lofver honom i hans gård,
träder fram från alla orter,
prisen den om oss har vård."

Vi satte ihop meningarna som vi förstodo dem bäst, dansande allt ifrigare, inspirerade af deståtliga, vackra orden, af den klingande, lätt-sjungna melodien. Anna-Dea, som nog insåg vår okänslighet för hennes domslut i denna stund, var försvunnen för att vädja till högre rätt.

Både far och mor visade sig också snart i dörren, komna för att ta sina tanklösa småttingar i upptuktelse. Men de stodo tysta, allvarliga, medan vi sjöngo slutstrofen:

"Träder fram med lust och fröjd,
sjunger Gud i himlens höjd."

"Hvem har lärt er att dansa till koralsång?" sade mor utan förebråelse i stämman.

"Ingen. Men vi måste glädja oss det värsta vi orka, för allting är så roligt."

"Och ge Gud äran i psalm och sång. Kom ihåg, småflickor, att i psalm och sång skolen I lifvet igenom finna ett gensvar för hvad ni känner af fröjd eller sorg, och då bli ni aldrig utan fröjde- och trösteämnen. Glöm aldrig det, småflickor!"

Pappas ord ljödo så ömma, så högtidliga, det var som ett amen till sångdansen nyss.

Hans uppmaning glömdes nog icke heller, anledning att minnas den förekom ofta nog såväl inom hemmet som den stora församlingen.

Erika, den vackra, begåfvade dottern till en af våra torpare, angreps af skarlakansfeber och dog, kort innan hon skulle konfirmeras.

Klädd som brud ("Kristi utkorade") med myrtenkrans på det blondlockiga håret, i hvit dräkt med guldpappersskärp och iförd lackerade pappersskor med korsband öfver fint formade vrister, låg hon i sin hvita kista. Denna var ställd öfver två stolar ute på kyrkvallen nära de öppna kyrkportarna. En gripen menighet ibland hvilken jag befann mig, omgaf kistan och tog deltagande den unga "bruden" i åskådande. Vårens solljus lyste öfver det hela. Fåglarnas jubelsång, forsens hemlighetsfulla brus blandades med den dystert allvarliga sången vid grafven:

"Stanna ungdom och hör till,
säg, o säg, hvarthän du ärnar?
Du skall gå dit du ej vill,
du mot döden fåfängt spjärnar.
Ty sin hand han lägger tung,
nu på gammal, nu på ung."

En dyster höstdag, kanske åratals före nämnda dödsfall, jordades en ung fru af vårt närmaste

umgänge, följd till grafven af en kvarlämnad, högt gråtande barnskara. Gråten blandades med klockornas tunga dån, med koralsången i kyrkan:

"Jag kommer af ett brusand' haf,
på rätta glädjestranden,
min kropp han lägges ner i graf,
men Gud upptager anden.
Ur mörker kommer jag till ljus,
från armod till Guds rika hus,
från oro till stor hvila."

Vid hemkomsten på söndagsaftonen läste jag igenom de vanliga sköna dödspsalmerna:

"En fridens ängel ropar kom,
och hjärtat skall ej vackla."

Om och om igen läste jag den mystiskt gripande slutversen:

"Hvad boningar i Faderns hus,
hvad stjärnor i det höga!
Ack, öfver alla flödar ljus
ur Herrans öppna öga.
Ack, från en klarhet till den andra
jag med Guds heliga skall vandra."

Där var Wallins högstämda poem:

"Hvar är den vän, som öfverallt jag söker,
när dagen gryr min längtan blott sig öker,
när dagen flyr, jag än ej honom finner,
fast hjärtat brinner."

Tillfällen och anledningar till psalmers inlärande voro af växlande art. Oftast var det far, det förstär jag nu så godt, som gaf en liten lockande antydning eller lät barnen ge en ungefärlig uppgift på den psalm eller de psalmverser, som lämpade sig för söndagens text, kyrkoårets olika högtider eller årstidens olika skeden.

Jag lärde att uppsöka och skilja på de olika versmåten, förstå att den episka dikten äfven är företrädd i vår af många diktare fyllda psalmbok. Under stjärnegnistrande vinterkvällar, då jag vandrade ute med far, läste han upp för mig och påvisade skillnaden af de olika verslagen. Huru greps och rördes jag ej af dikten om den "syndige mannen", såsom far läste den:

"En syndig man, som låg i syndens dvala,
en himlaröst så hörde till sig tala:
Vak upp! Vak upp — hör ordet som hugsvalar,
se hvilket ljus belyser berg och dalar."

De följande verserna framställa lifligt och gripande växelsamtalet mellan "ängelen från de himmelska förbunden" och den syndaförkrossade, men småningom upprättade mannen.

"Den syndige stod upp, hans kval fick lisa,
hans håg blef varm, sin Gud han ville prisa;
han öfver sig ett himmelskt ljus såg lysa,
och andaktsfull han sjöng sin morgonvisa."

Psalmboken blef icke endast den allvar-samma gudsboken, hvars pärmar voro som en förlåt för det allra heligaste, innanför hvilken man icke vågade eller hade lust att blicka. Psalmboken blef, för mig åtminstone, en lustgård, där jag visserligen förnam Guds röst, men där jag också hörde "källans sorl" och "hjärtats ropande", såg axen böjas, barnet på "krubbans strå" eller det härlighetens land, till hvilket han, den högste, vid Kristi Himmelsfärdshelgen återvände. Min uppmärksamhet leddes till att tidigt uppfatta dånet af krigskoralen, de fångnes botpsalm, konung Davids glödande klagoljud. Den myndige pre-

laten Laurentius Petri mötte jag där, äfvenså biskop Brask och den väldige reformatorn Martin Luther. Den olycklige skalde- och konstnärsturen Erik XIV steg lefvande fram ur sina, om bitter själanöd och ruelse talande psalmer. Där ekade genom seklerna segerhjälden Gustaf Adolfs elektriserande krigspsalm:

"Förfäras ej du lilla hop,
fast fiendernas larm och rop
från alla sidor skalla."

Den trosvisa sista versen föreföll mig så eldande ståtlig:

"I Jesu namn vårt hopp är visst,
att de gudlöses våld och list
ej oss, men sig förstörer.
Till hån och spott de skola bli,
med oss är Gud, med honom vi:
och seger oss tillhör!"

Många andra världens stormän och högt uppsatte hafva sina minnesblad i psalmboken, klagande ruelsefyllda, nådesanropande, som voro de sprungna fram från den ensamme, den trots yttre företräden i högsta elände stadde.

Den stolte gref De la Gardie skrifer t. ex. i en sin psalmdikt:

"O usla lif, o bräcklighet,
ho kan dig rätt betrakta,
han må din lust och härlighet
ej synnerligen akta."

Gref Lindskjöld har en psalm af ljusare riktning:

"Ty tror Guds löfte, som är visst,
han sina barn skall höra
och dem ur kval, betryck och brist
med väldig arm utföra.
När Herren räcker ut sin hand,
då våga mindre än ett grand
de väldige på jorden."

Man finner stärkande, uppbyggande psalmer af markgreffe Albert, hertig Johan Friedrich, Wilhelm II m. fl. Och aldrig får man så tydlig blick på det samband, som under 30-åriga kriget rådde emellan Sverige och Tyskland, som när man läser namnunderskrifterna på våra psalmer och därvid finner huru många af dem som forskrifva sig från nämnda tidsskede och från de segrande reformatornas hand.

Högtid i Södern

af Jane Gernandt-Claine.

I HÖSTAS besökte den på Korfu bosatta författarinnan fru Gernandt-Claine Stockholm efter flera års bortovaro. Hon var då älskvärd nog att lofva oss ett bidrag och har nu infriat sitt löfte genom att sända oss nedanstående färgrika påskskiss från den grekiska ön.

OM MAN FÖRSTÅR att försaka härnere, och sydländingen är säkert mycket mera förfaren i den konsten än någonsin en nordbo, kommer det också dagar — jag hade så när sagt veckor — fulla af festlig hvila, då ingen

**Skönhet
är
makt.**

För hvarje dam torde det vara af största intresse att taga kännedom om sättet för en rationell hudvård. Detta tillfälle gifves i de värdefulla praktiska råd som erhållas uti vår stora bok afhandlande **Skönhetens hemlighet**. Boken erhålles gratis och franko. Tillskrif oss i dag.

**Parfumeri
Louise,
— Stockholm. —**

BONDKVINNA FRÅN KORFU I HÖGTIDSDRÄKT.

man mild mot djur, men detta förfaringssätt är kanske icke så illa menadt, ty rätt hvad det är, säger bäraren ett godt ord till sitt lefvande bylte eller ger det en fryntlig knuff. Hvilket dock icke hindrar att alla djurvänner måste skatta sig lyckliga, ifall ödet förskonat dem från att tillbringa en påskafton på Korfus vackra ö.

Icke att denna helgdag är så pröfvande i och för sig, men klockan elfva på förmiddagen förkunnar ett kanonskott, att Kristus är uppstånden, och i samma sekund — hur underligt att tänka och skriva ned på papperet — stå hundra och åter hundratals män af alla klasser färdiga att sticka knifven i det darrande offret af ett lamm, ett ungt får eller en oxe, och denna slaktuppsyn äger rum ute på den härligt sommargröna Esplanaden. Gossar och ynglingar jubla emot den lycklige, som är den förste att släcka lif, men kvinnan vänder bort sitt ansikte och skälfter, antingen hon är från Korfu eller hvarifrån hon är; — åtminstone har jag träffat damer, som säga, att de varit närvarande vid operationer utan att bäfva, när knifven fullgjorde sitt värf, men att det öfversteget deras krafter att äse *detta*... Hela eftermiddagen möter man män ur arbetsklassen, hvilkas händer äro röda af drypande blod alldeles som under massmordsveckorna i det heliga Ryssland, med den skillnaden likväl att man icke dödar annat än oskäligen djur för att fira påska i Korfu, där de infödda doppa ett finger i blodströmmen från de nyslaktade djurens hals och rita ett kors på bägge sidor om porten till sitt hus.

I sin ohöjda grymhet äger dagens slaktingsögonblick något som påminner om de gamla grekernas och hebreernas offer — har man icke sagt att antikens gudar drypa af blod? — och den som älskar kärlekens lära och känner någon stolthet att tillhöra sena tidens barn, är icke glad vid det tillfället, men till all lycka ser man icke endast saker af nedstämmande slag. Somligt är bara att skratta åt, ifall man

BONDKVINNOR I HVAR DAGSLAG.

människa gör ett skapande grand såsom under den långa helg, när det ändtligen blifvit påsk för de ortodoxa. Under den stilla veckan hör man det bräka på stadens alla gator, och ingenting är vanligare än att möta bönder, hvilka bära på lamm som man bär på en barnunge, när de icke lägga dem öfver skuldrorna eller taga tag om alla fyra benen och gå och slänga med får som med ett paket.

Hvad man är i Medelhafsländerna, icke är man mild mot djur, men detta förfaringssätt är kanske icke så illa menadt, ty rätt hvad det är, säger bäraren ett godt ord till sitt lefvande bylte eller ger det en fryntlig knuff. Hvilket dock icke hindrar att alla djurvänner måste skatta sig lyckliga, ifall ödet förskonat dem från att tillbringa en påskafton på Korfus vackra ö.

Icke att denna helgdag är så pröfvande i och för sig, men klockan elfva på förmiddagen förkunnar ett kanonskott, att Kristus är uppstånden, och i samma sekund — hur underligt att tänka och skriva ned på papperet — stå hundra och åter hundratals män af alla klasser färdiga att sticka knifven i det darrande offret af ett lamm, ett ungt får eller en oxe, och denna slaktuppsyn äger rum ute på den härligt sommargröna Esplanaden. Gossar och ynglingar jubla emot den lycklige, som är den förste att släcka lif, men kvinnan vänder bort sitt ansikte och skälfter, antingen hon är från Korfu eller hvarifrån hon är; — åtminstone har jag träffat damer, som säga, att de varit närvarande vid operationer utan att bäfva, när knifven fullgjorde sitt värf, men att det öfversteget deras krafter att äse *detta*... Hela eftermiddagen möter man män ur arbetsklassen, hvilkas händer äro röda af drypande blod alldeles som under massmordsveckorna i det heliga Ryssland, med den skillnaden likväl att man icke dödar annat än oskäligen djur för att fira påska i Korfu, där de infödda doppa ett finger i blodströmmen från de nyslaktade djurens hals och rita ett kors på bägge sidor om porten till sitt hus.

I sin ohöjda grymhet äger dagens slaktingsögonblick något som påminner om de gamla grekernas och hebreernas offer — har man icke sagt att antikens gudar drypa af blod? — och den som älskar kärlekens lära och känner någon stolthet att tillhöra sena tidens barn, är icke glad vid det tillfället, men till all lycka ser man icke endast saker af nedstämmande slag. Somligt är bara att skratta åt, ifall man

icke har alltför stor otur, ty kanondundrets skräll har icke väl förklingat i luften, förrän fruar och jungfrur af de tjänande systrarnas klass kasta allt glas och porslin, som gått i kras under årets lopp, ut igenom fönstret för att visa sitt förakt för Judas Iskariot.

Råkar man bara inte få en eller annan bit af ett bastant lerfat i hufvudet, är saken ju endast rolig, och uttrycket i de naiva ansikten, som luta sig öfver fönsterkarmen, kan vara så hjärtans öfvertygadt, som om kökets prästinnor utöfvat en helig akt, hvilken icke blir mindre uppriktig därigenom att en lokal tradition vill veta, att Judas sett dagen på Korfu. I själfva verket ha hans landsmän sedan många hundra år tillbaka haft en fristad härnere, men på påskaftonen skulle det vara ett alltför stort vågstycke, ifall en israelit lämnade sitt eget kvarter, och hvem som helst löper fara att komma ut för obehag i staden, ty i likhet med alla primitiva folk älska dessa öboar att känna lukten af krut och åstadkomma buller för att ge uttryck åt sin glädje; dundret af kanonskottet är dem långt ifrån nog. Man hör en svärm af smällare och ett rent vanvettigt smatter af pistolskott, som gör en alldeles yr i hufvudet, och på påskaftonen i fjol dödades engelske konsulns fru af en förlupen kula, som träffade henne, då hon gick öfver torget i Patras, men det finns en annan historia från dessa festligheter, som långtifrån är af lika sorglig art.

För ett par år sedan anlände en österrikare till staden med en af Lloyds båtar dagen före påsk, och som det var vackert väder, ville han se sig om på gatorna ett litet tag före frukosten. Klockan slog just elfva, då han gick att taga omgifningen i betraktande och fick höra luften skrälla till af ett kanonskott och se en massa buteljer och glas komma valsande ut genom fönstren till de — efter utseendet att döma — allra fredligaste hus, medan en helvetisk kör af revolverskott och smällare begynte susa om öronen på honom. Detta kunde icke vara annat än utbrottet af en statsomhvälfning, och alla utvägar att komma i säkerhet tycktes stängda för den häpne främlingen, som greps af förfäran, då han fick se en lång grek torka den blodiga slidan af en slaktarknif på sina byxor. Det var för mycket för honom. Han föll på knä för greken och skrek: "Nåd, nåd! Jag är utlänning och familjefar med hustru och tre barn. Döda mig inte! Jag reser för mitt nöjes skull och blandar mig aldrig i politik."

Historien saknar icke sin komiska sida, men man förstår denne herres förvirring, då man själf varit vittne till dylika scener härnere och sett gatorna färgas röda af blod. Hvad som emellertid så småningom förtar intrycket af barbari är anblicken af de skaror, som kommit från landet för att fira påska och upplifva det hela med sin stundom ganska fryntliga uppsyn och dräkternas färgrika prakt, ty om prakt kan man verkligen tala, när det gäller kvinnorna.

Deras kostym med den halfkorta mörkblå kjolen, det orangegula eller röda förklädet och den guldbroderade tröjan påminner mycket om de afbildningar man ser från Italien, men ofta häkta de linningen ett godt stycke nedanför midjan, hvilket ju långt ifrån öfverensstämmer med estetikens fordringar. Guldsmycken med långa kläppen hänga ned från örönsnibben, och bröstet är så besatt med kedjor, grannlåter och broscher som ett skyltfönster. Om det är vackert må lämnas därhän, men det egendomligaste i hela utstyrseln är kamningen. Håret bildar nämligen en verklig turban och dess naturliga rikedom ökas med länkar, hvilka

gå i arf från släktled till släktled, så att ett flickebarn kan bära det hår hon ärft från flere föregående generationer på sin egen sjuttonåriga hjässa i vridningar, omlindade med purpuröda band. Ofta döljas dessa ofantliga valkar till hälften under ett hvitt huckle, och hela denna konstiga håruppsättning tar sig för vånande bra ut hos en amma till exempel, där allt bör öfverflöda och vara så rundligt tilltaget som möjligt, tycker man. Andra medlemmar af det täcka könet skulle utan afsaknad kunna nöja sig med ringare yppighet i svallet af lockar, och typen är i allmänhet icke vacker, därtill äro dragen för hårdt skurna och pannan för låg. Att det finns förtjusande undantag, faller ju af sig själf.

Om männens yttre kan man fatta sig kortare, men många ibland dem ha byxor så vida som kjolar och täcka hjässan med en fez liksom turkarna. Skorna äro långa och mjuka med uppvikta snibbar, hvilka icke sällan prydas af stora brokiga ullgarnsbollar, och det kan ju icke nekas att det hela verkar mycket pittoreskt. Då och då möter man en soldat med hvit, veckad kjol, broderad jacka och långa, hvita strumpor; att han i regeln saknar vador är icke klädsamt, då man bär en dylik kostym, men sådant beror förmodligen på tycke och smak, hufvudsaken är naturligtvis att dessa människor äro belättna och se ut att vänta sig stor förnöjelse af aftonens festmåltid. Att denna skulle smaka dem, vågade man väl hoppas. Efter nära sextio dagars fasta kan till och med så måttligt folk som grekerna längta efter att se matsedelns enformighet brytas af en eller annan köträtt allt emellanåt.

BONDE I HÖGTIDS-DRÄKT.

Verklighetsbilder ur lapparnas lif.

Tecknade för Idun af Lucie Kihlstedt, f. Ulfsparre.

TID EFTER ANNAN nå oss från de stora ödevidderna vid polcirkeln bud om de svåra förhållanden, hvarunder lappfolket kämpar för sin tillvaro och sin egenart. Senast har häradshöfding Kronlunds motion angående utredning af hvad som kan göras för att förbättra lapparnas villkor, och som föranlett en skrivelse i enahanda syfte till regeringen från riksdagens båda kamrar, gjort klart att utan snart och kraftigt ingripande från statens sida kommer den hopsmältande nomadstammen såsom sådan att gå under. Medan en rationell och slutlig lösning af lappfrågan sålunda blir statsmakternas sak, behöfves enskilda personers intresse och oppoffrande kärlek för att andligen sammanknyta lapparna med det land och det folk

LUZERN

☉ Förnäm vistelseort under sommaren. ☉
G:D HOTEL NATIONAL

Härligaste läge vid Vierwaldstättersjön.
Rum från 4 kr. • Ill. prospekt gratis.
Telegramadress: "National".

de geografiskt tillhöra. En person, som ägnat mycket intresse och kraft åt ett sådant andigt sammanbindningsarbete, är fru Lucie Kihlstedt, f. Ulfsparre. Om sin verksamhet har hon meddelat oss följande:

“Det är i sommar tio år sedan jag, drifven af längtan att få arbeta för Kristi rike, där det bäst behöfdes, tog plats såsom lärarinna vid en flyttande mindre folkskola i Kvickjocks skoldistrikt. Jag var då 21 år och hade genomgått lägre lärarinneseminarium i Stockholm. Tog sedermera folkskolelärarinneexamen i Umeå och var i fyra år lärarinna i Malmberget. Under ferierna besökte jag sex somrar lapparna uppe i hög fjällen, lärde deras språk och delade deras lif för att få missionera bland stora och små. Sedan järnvägen till Narvik blef färdig, uppsökte jag lappar djupt inne i Tysfjorden.”

Fru Kihlstedt, hvars porträtt vi i dag meddela, samtidigt med en skildring från Lappland af hennes hand, som skall åtföljas af flere, har numera utbytt sin verksamhet bland lapparna mot en ny, som prästfru på landet. Hon är sedan ett par år tillbaka gift och bosatt i Värmland, men har alljämt kvar sin kärlek till det egendomliga folk hon lärde känna under sina missionsfärder i fjällmarkerna.

LAPP PRÄSTEN PREDIKAR I FJÄLLEN. EFTER AMATÖRFOTOGRAFI AF FÖRFATTARINNAN.

ÄNNU HAR ej den tiden kommit, då Sveriges lappar blott höra hemma i historien. Än lever i våra nordliga bygder i fjäll och skogar ett intelligent och hårdigt släkte, som tappert kämpar ut på nomadens sätt få förtjäna sitt dagliga bröd och få lefva sitt gamla fria vandringslif. Så länge lappen kan, sträfvar han att hålla stånd mot den allt nivellerande kulturen och få vara lapp till tungomål och sedvänjor i klädedräkt och näringssätt, i åskådningar och tankelif. Blott när fattigdomen tvingar honom att byta vandringsstafven mot fiskenoten, blir

han detta svåra mellanting af lapp och bonde, denna sorgliga fattigmanstyp, som så väcker vårt medlidande. Men kommer välståndet så småningom åter och hans efterkommande en gång äga gård och grund, blir han dock aldrig det, som den frie, stolte fjällappen en gång varit uppe på sina stora vidder. Ej heller blir bonden af lappblod någonsin hvad den gamle svenske odalbondens ättlingar äro. Lappen för fjällen och skogen och bonden för torfvan, det är nog den Högstes mening!

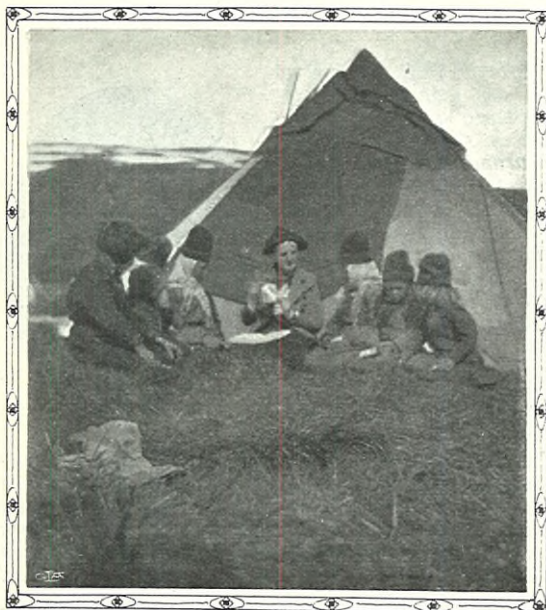
Vill du lära känna lapparna, så se dem ej blott vid helgerna på kyrkplatserna, utan sök upp dem i skogens djup eller på fjällens vidder och lef deras enkla lif en tid. Sök förstå dem och vinna deras förtroende, och du får vänner värda att älska och deltaga för.

Låt mig måla några bilder ur deras lif sådant jag funnit det under flerårig förtrolig samvaro i deras egna kåtor.

af fjällen. I mannaminne har det ej händt, och fjällmannen prisar sin Gud därför. Af kvinnoläppar har frids-budskapet ofta tolkats ibland dem, men det är något annat med en riktig "herra" (präst). Det är den unge kække kontraktadjunkten, som vågat sig ända hit upp för att bringa lapparna lifvets ord och duka åt dem Herrens bord i ödemarken. Stunden är gripande högtidlig. Rundt omkring de allvarliga, tusenåriga fjällen, som i undran blicka ned på de små gulhyade människobarnen, hvilka i djupaste andakt samlas kring det lilla korsprydda altaret i naturens stora tempel. "Cristusa varra tu åutost ulkosnjorkotum" (Kristi blod för dig utgjutet), ljuder det från prästens läppar, och i ånger och bot böjas hufvud och hjärtan.

I helgdagstid.

Det är en solskensmättad ju'isöndag. Fjällvärlden ligger där insvept i sitt orubbliga lugn. De väldiga jättarnas hufvud glänsa så bländande hvita, och de mossbelupna brösten lysa blekrödt. Inga träd, inga blommor, blott sten och mossa och en smula dvärgbjörk. Ej en fågel i den dystra fjällöknen, intet lif och rörelse. Kyla och död öfverallt. Blott på en punkt några gulröda kåtor med sina getter, hundar och människor och på några fjällsluttningar en renjord och dess vaktare. Lappen har som vanligt för några korta veckor tagit sin boning här uppe för att föda sin hjord med den sköna, mjuka renlafven. Järnvägar och "kultur" ha ej ännu gjort honom rätten stridig. "Fjällen äro gjorda för lappen och ingen annan," menar han i sin enfald, och ensam vill han vara herre där, annars går han under. När Gud gett

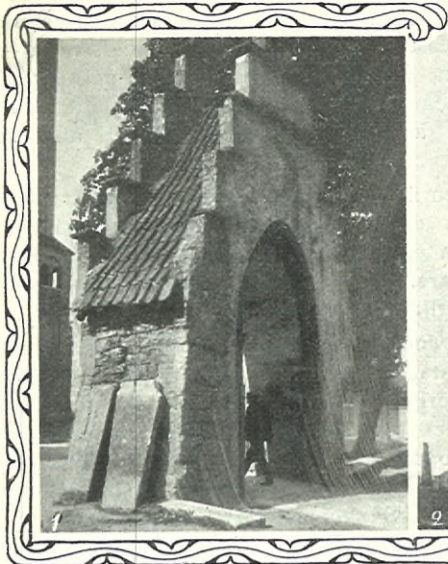

FÖRFATTARINNAN UNDERVISAR BLAND LAPPBARNEN.

GUBBEN RASSA MED FAMILJ.

S:ta Maria
i Visby.

SOM EN LEFVANDE. upprättstående kämpe bland en hop fallna hjältar, besegrade af tiden, höjer sig ur ruinerna Visby domkyrka. Detta åt S:t Maria helgade tempel, uppfördt under 1100-talet, sannolikt i den s. k. romanska basilikaformen och invigdt år 1225, har under de senaste sju åren undergått en genomgripande yttre och inre restaurering efter ritningar af den ryktbare etsaren och arkitekten A. H. Hägg, hvilken själf är bördig från Gottland.

Själftva restaureringsarbetet har hvad kyrkans inre beträffar, ledts af den talangfulle artisten C. V. Pettersson i Visby, likaledes gottländing.

Blandningen af romansk och gotisk stil, hvilken senare från sin hemort Frankrike under sin rond genom Europa på Gottland efterlämnat så många storslagna minnesmärken inom kyrkobyggnadskonsten, visar att kyrkan under århundradenas lopp tillbyggt och förändrats, ofta ganska smaklöst, i 1700- och 1800-talens stil.

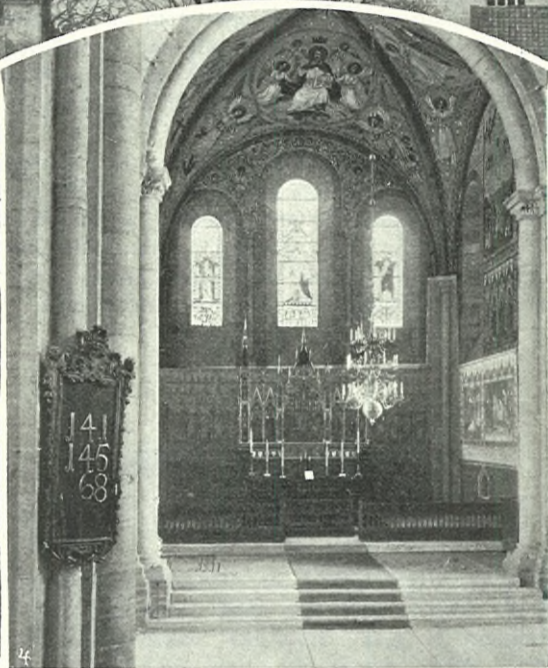
Under den nyss skedda grundliga restaurationen har man borttagit och modifierat dessa banala rekonstruktioner och sökt att förläna byggnaden större stilrenhet.

De nuvarande tornspirorna i barockstil, hvilka bibehållits på grund af sin skönhet, uppsattes efter en eldsvåda 1766, då taket och de gamla spirorna brunno ned.

Den södra kapellportalen — under medeltiden tillbyggdes nämligen vid södra sidan ett stort kapell — i präktig gotisk stil, nu renoverad, är utan motstycke i den på kyrkobyggnader så rika ön.

Pelarnes kapital äro prydda med bilder ur bibelns historia och fältet öfver portalen upptages af en relief föreställande uppståndelsen.

Sju små välnuggna fialer äro anbragta omkring portalens gavvelröste, och på portalens sidor stå tvenne helgonbilder; jungfru Maria

med barnet och den heliga Katarina af Alexandria under baldakiner. Högt ofvan portalen tronar en Kristusbild.

Kyrkan har fjorton stora och små fönster, en del i rundbågestil från äldre tid, andra större i spetsbågestil prydda med rosor och klöfverblad i relief. Själftva tempelvalfven uppbäras af åtta pelare i trenne rader.

Altarprydnaden med bilder af, S:ta Birgitta S:ta Katarina m. fl. äro komponerade af A. H. Hägg och på hans föranstaltande utfördä i England, förgyllningar, liksom vägg- och takmålningar af artisten C. V. Pettersson.

Korhvalfvets östra del upptages af den på regnbågen med jorden som fotapall tronande Kristus med allegoriska framställningar af Spes (hopp) och Caritas (platonisk kärlek) och hvalfvets södra del af Elias och figurliga symboler för Patientia (tålmod), Fortitudo (tapperhet). Västra sidan framställer David, Justitia (rättvisa), Temperantia (måttlighet), Moses, Castitas (kyskhet), och Fides (trohet), den norra väggens öfredel Kristus i Getsemane bärande korset.

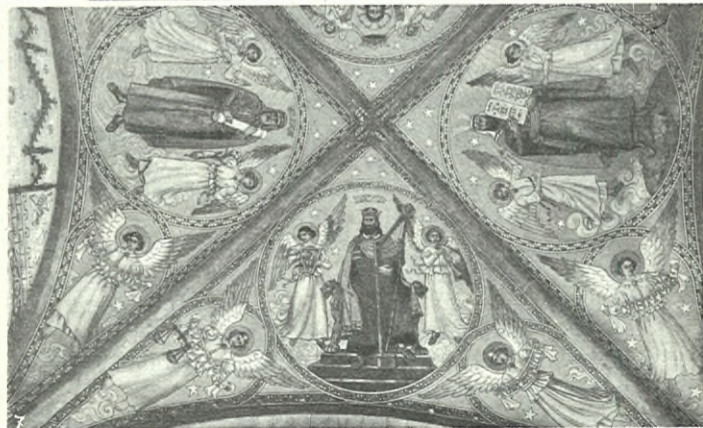
Fältet under södra korväggens fönster upptages af herdarne på marken och därintill herdarne vid krubban samt barne's frambärande till templet, och samma plats på norra korväggen af bebådelsen.

Biskop von Schéele, som varmt intresserat sig för de gottländska kyrkornas konserverande, har hedern af initiativet till restaureringen af Visby domkyrka, och har han därvid åstadkommit en s. k. prydnadsfond, hvarifrån medel delvis användts för den vackra altarprydnaden.

Kyrkans fullständiga restaurering har kostat omkring 250 tusen kronor, hvaraf staten bidragit med 100 tusen kronor.

Såsom templet nu ter sig, är det vordet en ny sevärighet i den pittoreska östersjöstaden med de minnesrika ruinerna och de doftande rosorna.

SVANTE VENNBERG.

NÅGRA BILDER FRÅN DEN NYRESTAURERADE VISBY DOMKYRKA. 1. NORRA KYRKOGRÅRDSPORTEN. 2. KYRKANS FASAD MOT SÖDER. 3. SÖDRA KYRKOGRÅRDSPORTALEN. 4. KORET MED DE GLASMÅLADE FÖNSTREN OCH HVALFMÅLNING "KRISTUS TRONANDE PÅ REGNBÅGEN". 5. MIDTELSIDOSKEPPET. 6. MÅLNING PÅ NORRA VÄGGEN: BEBÅDELSEN. 7. PARTI AF KORHVALFVET: DAVID, ELIAS OCH MOSES. 8. MÅLNING PÅ SÖDRA VÄGGEN: HEDRARNE PÅ MARKEN.

TRE PÅSKDIKTER.

Charlotte Jungmarker.

Preludier.

HVITA SKYAR under himlen gå. —
Hafvets alla sund i väntan stå.
Köldstark brygga öfver vik och våg,
hvilken tung på hafvets hjärta låg,
häfves som vid djupa andedrag...
Snart går isen upp!
Vi få visst vår en dag.

Längst därute emot himlens rand
drar ett öppet haf sin mörkblå rand,
och det blänker lödderblått och hvitt,
där mot sjön en vårblast sopar fritt
öfver salta bränningarnas slag...
Vinden doftar tång!
Vi vänta vår en dag.

Ensam står jag på en öde strand
lik en främling från ett annat land.
Vin'erns stormar rasat mig förbi
och jag hör en annan melodi
i mitt öra, tyst och underfull:
— Nu står lifvet upp
på nytt ur must och mull.

Nu går solens lust oss små emot.
Nu få grodd och kärna lif och rot,
och i kärlek, efter köld och död,
gryr en vårens morgontimma röd —
— Och jag svarar stilla: Ske din lag!
Ljusa, friska vår,
mitt hjärta evigt tag!

Påskmorgon.

Tyst och sabbatsstilla,
emotsedd och väntad,
randas vårens morgon vek och blid
lik en aningsfull
och vänlig hälsning
från en älskad och försvunnen tid.

Och i kyrkklocksången,
bönen, orgelbruset
tager jag med nyföddt mod emot
allt den löftesrika
syndförsoningsdagens
blida hopp, till bättring eller bot.

Och jag böjer ännu
knä, som förr jag gjorde,
då ett barn jag var.
Och jag stiger upp, förvandlad,
af ett löfte styrkt, af bönen gripen,
liksom hade jag af Gud fått svar,
stiger upp, med hjärtat rent och
blicken klar.

Upp, alla hjärtan...

Upp, alla hjärtan, att prisa
den makt, som lifvet ger,
den makt, som i dag skall visa,
att allt är godt, som sker!

Upp, alla hjärtan kalla
och sjungen med lust och glöd.
— Se dödens fjättrar, de falla
när morgonen flammor röd.

Det är Påsk i dag. Hör sången
från allt, som anda har...
— Stäm in, stäm in i sången
med röst, som klingar klar!

Se dödens mur har ramlat
och vintern faller kronan sin...
Sjung lofsång, sjung lofsång,
nu väljer lifvet in!

HJALMAR WALLANDER.

EN AF JÖNKÖ-
PINGS samhälles
äldsta, fröken Charlotte
Jungmarker, fyller an-
nandag påsk 80 år. Den
gamladamen, som är kär!
af hela staden, där hon
tillbragt större delen af
sitt lif, växte upp på egen-
domen Nygård i Habo
församling, som ägdes
af hennes far, kapten
Axel Jungmarker. Ti-

diget moderlös, måste hon ta sig ut på egen
hand och kom då till Jönköping, där hon såsom
sällskap och värdinna vistades i flera hem
och spred glädje och trefnad. Längre fram
bildade hon sig ett litet eget hem och ägnade
sin tid uteslutande åt konstsömnad, hvari hon
uppnått en sällspord skicklighet. Många utsökta
brudutstyrlar ha förfärdigats af hennes flitiga
händer.

Ett utmärkande drag för fröken Jungmarker
är hennes stora hjälpsamhet och människokär-
lek, som förvärfvat henne många vänner bland
hög och låg. Hon är alltjämt lika liflig och
ungdomlig till själen och varmt intresserad af
hvad som händer och sker omkring henne.

Damer på resa.

III.

DET VAR SENT en afton vi anlände till
Wien efter en lång dagsresa, under
hvilken vi gjort åtskilliga iakttagelser och
rön. Bland annat att man får ytterst noga
passa på, då man stiger på ett tåg, att genast
komma in i den vagn, i hvilken man utan om-
byte kan få sitta kvar ända fram till sin destina-
tionsort. Ofta medföljer en enda dylik vagn,
och begår man härvidlag något misstag, ådrar
man sig både besvär och utgifter i form af
mutor eller drickspengar.

Vi kommo af en händelse att första natten
taga in på ett högst egendomligt hotell, som
jag, ehuru jag vet att det är fullt respektabelt,
dock ej vill rekommendera. Så mycket hellre
vill jag däremot anbefalla det hotell, dit
vi flyttade dagen därefter: Hotell Kaiserin
Elisabeth. Det ligger i hörnet af Kärnthner-
strasse och Weihburggasse, har ett förträffligt
läge alltså, och hela hotellet är fint, fast något
föråldradt.

Hvad som i Wien föll sig ofantligt mycket
svårare att finna än i Berlin var goda och bil-
liga Wein- och Bierstuben, och jag måste genast
saga, att det österrikiska köket är alldeles af-
skyvärdt — ja, i mitt tycke onjuttbart. Icke
ens deras "schnitzlar" äro på långt när så
goda som hemma i Sverige, och deras national-
rätter flyta i en flottig sås, kryddad med socker,
ättika, peppar och lagerbärsblad. Endast deras
bröd är förstklassigt. Här, liksom i Italien,
bör man höra sig för på hvarje restaurang,
huruvida de ha franskt kök eller ej. Bäst är
att intaga sina måltider på det hotell, där man
tagit in och finner sig nöjd.

Annagasse 3, ej långt från Kärnthnerstrasse,
ligger Münchner Franziskanerkeller. Det har
fordom varit ett kloster. Nu innehåller den
åldriga byggnaden en liten Bierstube och en
våldig konsertsalong, som i mycket påminner
om vår Berns' salong.

Vill man smaka äkta ungerskt eller dalmatiskt
vin, kan man gå in i en af de källare vid
Naglergasse — ej långt från Kärnthnerstrasse —
där man vissa timmar om dagen på stående
fot kan få sig ett glas af det beryktade vinet,
billigare än om man på hotellet vill afsmaka
det.

I Wien finnas knappt några taxameterdroskor.
Däremot andra i mängd. Man bör, om man
vill vara ekonomisk, noga ge akt på att taga
enspannare, då en droska med två hästar faller
sig ofantligt mycket dyrare.

Hvad som i Wien väljar rätt många obehag
och misstag är mynten. Där räknas ännu lika
ofta i floriner och kreuzer som i kronen och
heller och i bodfönstren utsätts priserna lika
ofta i båda dessa myntsorter. En florin är
emellertid värd mer än dubbelt så mycket som
en krone. Så komma äfven de ungerska myn-
ten ofta oreda åstad. En österrikisk krone
är värd ungefär 76 svenska ören.

Man kan i Wien se oerhördt mycket af
staden från plattformen på en af de elektriska
spårvagnar, hvilka göra turen rundt bulevar-
derna, hvilka här kallas för Ringen. Dessa
spårvagnar äro på långt när ej så väl hållna
som våra svenska. I Berlin brukas inga släp-
vagnar, men i Wien åtföljes hvarje spårvagn
af en rökqvagn. Ställer man sig på rökqvagnens
bakre platform, kan man af sina medpassage-
rare med stor fördel få upplysning om allt,
hvad man passerar. Som utländska behöfver
man ej genera sig att ställa frågor och får
merendels artiga svar.

Äfven poliserna i Wien äro särdeles villiga
och tillmötesgående, då man ber dem om upp-
lysningar. Däremot äro järnvägstjänstemännen
vanligen fala för mutor och ankomsten till och
afresan från Wiens stationer ha lämnat efter
sig ett rätt obehagligt minne.

Ärnar man sig vid en utländsk resa till eller
öfver Wien, kan man tryggt vänta med sin
ekipering, tills man kommit dit, ty allt hvad
till toaletten hör är synnerligen vackert och
billigt här. Såväl skodon som buslar, hattar,
jacketter m. m.

Hvad hattar angår kan jag i förbigående
näma, att de i vår äro af jättelika dimensio-
ner — särskildt hvad höjden beträffar, och att
såväl berlinskorna som wienerdamerna ha ett
besynnerligt sätt att bära sina hufvudbonader
— de må nu vara af hvilken modell som helst
— på nacken så, att bakifrån icke ett spår
af håret blir synligt. Vackert är det ej.

Hvar alla de eleganta ekipager, hvilka under
säsongen färdas fram utefter Praterns alléer, under
vintermånaderna bli af, vet jag ej. På gatorna
synas de icke till och likaledes kan man lätt
räkna automobilerna. Om än Grabens och
Kärnthnerstrasses trottoarer vimla af människor,
kan man utan minsta svårighet passera gatan.
Härvidlag erbjuda Wien och Berlin en slående
kontrast, för att nu icke tala om London och
Paris.

Wien är heller icke en stad, där man för
utelif. Promenadtiden, åtminstone vid denna
tid på året, tycks vara mellan 6—8. Då stän-
gas emellertid alla bodar, och klockan 9 ligger
staden mörk och öde. Därför är Berlin för
främlingen en mycket mer fängslande stad.
I Wien bör man ha tillfälle till familjelif och
stanna en längre tid för att kunna få taga del
af konstnjutningar och nöjen af mer privat
natur, från hvilka en resande är utesluten.

GABRIELLE RINGERTZ.

Uppgif lifvidd (under armarne), midjevidd och kjol-
längd, erhåller Ni till Eder figur
fullt tillförlitliga, moderna o. eleganta

Pappersmönster.

Erhållas omgående till nedanstående pris inom Sverige: Blus-
lif 40 öre, Kjolmönster utan släp 50 öre, Prinsessklädning 75 öre,
Reformdräkt 75 öre, Barndräktmönster 50 öre, Kragmönster (Pelle-
rin) 50 öre, Kappmönster 60 öre, Nationaldräktmönster 1 kr.

Expedieras porto fritt inom Sverige om rekvisition
åtföljd af likvid insändes till

Mästersamuelsgatan 43, Stockholm

Iduns Mönsterafd.

En bikt på omvägar.

Novell af Erik Haneson.

DET ÄR SOM öfversättare af utländsk dramatik författaren till nedanstående skiss företrädesvis gjort sig känd. Bortåt ett trettiotal skådespel, komedier och lustspel har han tills dato mycket förtjänstfullt öfversatt från olika språk, däribland senast den på Vasateatern gifna "Amatörtjufven". Men äfven som ledig berättare har han utmärkt sig, hvarpå nedanstående skiss utgör ett fördelaktigt prof.

"KÄRASTE!

Jag skulle önska, att solen sken, och att du och jag, blott du och jag, hade en lång och vacker väg att vandra. Du skulle se på mig med dina goda ögon, och ingen annan kvinna skulle finnas för dig.

Tack, käre, för det vi fick tillfälle att träffas sist, och tack, du, för violerna. Mina stackars små blomster, som jag tänkte gömma som minne af en fager känsla och en fager stund. Ty det var fint och vackert af dig, att du just skänkte mig den lilla knippan med vårblostmren. Ser du, käraste vännen min, *vår* måste det alltid finnas oss emellan, *vår* hvarje årstid, *vår* hela långa lifvet. Din fina, lilla *hyllning* kommer jag att gömma bland mina vackraste minnen... fast jag *glömde* mina blommor, och nu äro de vissna. Tack, du käre.

Såg du i morse, när det började ljusna, hur underbart hög och klar himlen hvälfde sig, såg du de skiftande, guldmättade strimmorna i öster, bådande en ny, härlig dag? Och de höga furorna mot den ljusa himlen bortom Kyrkogårdsberget, hur de glänste i sin djupaste grönska utan ett snökorn öfver barrens sakta vajande plymager?

Kommer du ihåg den härliga eftermiddagen i somras, då vi gemensamt stodo och beundrade dessa skogens gröna jättar, då vi... som två barn... valde ut den plats, där vi skulle vilja bygga vår hydda, och då den dalande solen kom till oss båda på en gång med sälla aningar om frid och lycka och enkel, bergfast *tro*? Det är dock skönt att lefva, lefva för att hålla af någon och, *du, du, du*, innerst inne i sitt hjärta känna, att man kan *lita på hvarann*.

Jag skulle så innerligt gärna vilja *tala* med dig, du käre, men när det skall bli mig beskärmt, det vet jag ej. Hur gärna skulle jag ej vilja, just nu, sitta i din stora stol med din goda, varma hand i min och så få känna, att du håller af mig, riktigt godt och ömt... Käraste, jag måste nu sluta... med de varmaste tankar på dig.

Din Signe.

P. S.

Det är kanske inte alldeles så omöjligt, att jag får komma på din brors fest i morgon kväll.

D. S."

*

Detta var det första bref, han fått från henne, den unga, slanka flickan med guldglansen i håret och de stora, underbart strålande, drömmande ögonen. Han mindes, som om det händt samma dag, fast det nu var åtskilliga år sedan, det tillfälle, då han bröt konvolutet, efter att först ha kastat en granskande blick på utanskriften. Hans namn tog sig bra ut, tyckte

han, skrifvet, som det var, med smidig, drifven, nästan aristokratiskt kvinnlig handstil. Han, estetikern, som var petig i vissa saker ända till småaktighet, fröjdade sig däråt, och hjärtat bultade häftigt under det bländande hvita skjortbröset, då han slutat läsningen af det efterlängtrade, kärkomna brefvet, som genom budbärrarinnans försumlighet först nu kommit honom till handa, och funnit sina djärfvaste förhoppningar ha gått i uppfyllelse. Han såg sig forskande om i rummet, där han satt, liksom rädd för att ha blifvit gripen på bar gärning, stadd på olofliga vägar, och det fina, glatta, rödkantade papperet försvann i bröstfickan.

Många kvinnor hade korsat hans väg, men ingen hade ens närmelsevis gjort ett sådant intryck på honom som denna. Han kunde ej redogöra för sig själf hvarför. Han hade sökt och funnit kärlek hos andra sjäfulla kvinnor, men känslan för dem hade, så långt han kunde minnas tillbaka, alltid varit af öfvergående art. Han hade aldrig gittat hålla dem kvar. Nog trodde han sig ett par gånger ha gripits af denna djupa heliga känsla, som med hela ens själs våldsamt drager den ena människan till den andra, men tid, rum, obetydliga omständigheter, rena bagateller, närstående eller utomstående personers lösa ingripande hade varit tillfyllest för att bryta förtrollningen, och det hela hade alltid slutat med, att han bara lagt sig inne en tid och "sörjt". Det var allsammans.

Men med denna, med Signe, hans "blåögda sångmö", var det helt annorlunda, tyckte han. Han ville, han kunde inte tänka den tanken till slut, att han skulle komma att mista henne, att han inte skulle mäktat hålla henne fast vid sig, och det göt en sällsam fröjd i hans själ att tänka på hennes ord i brefvet: "Det är dock skönt att lefva, lefva för att hålla af någon och innerst inne i sitt hjärta känna, att man kan lita på hvarann." Han erinrade sig också nu, hvad hon yttrat vid ett annat tillfälle, långt innan det förlösande ordet kommit från hennes läppar: "Jag vet, att då jag en gång fäster mig, jag då också fäster mig för hela lifvet." Ja, vid den lefvande Gud, hvem skulle man väl kunna lita på, om inte på henne.

Lita på? Hade han då inte kunnat lita på alla de andra, hennes föregångerskor, om han ville vara rättvis mot sig själf, men framförallt mot dem? Var det kanske *han*, som haft att klaga öfver brutna eder och sviken tro?

Hjalmar Brate, "kvinnodyrkaren", som han kallades af kamraterna vid universitetet, var i många stycken en de starka motsatsernas man. Nyckfull, som alla despotiska naturer, kunde han vid vissa tillfällen, alldeles som det föll honom in, vara hjärtegod som en dumbom, ödmjuk som ett barn, uppsluppen som en pajas och djupt innerlig; vid andra åter egoistisk, hård, bitter, brutal och högtidlig som döden. "Förhastade ord leda till förhastade handlingar — och tvärtom", var en fras, som han alltid anförde till sitt försvar, och hela hans föregående lif, alltifrån det han kunde tänka en själfständig tanke, hade varit en upprepad bekräftelse därpå.

Och detta hans lif hade för honom varit lika bekymmerslöst som bekymmersfritt. När hans egna tillgångar hade tagit slut, disponerade han öfver sin brors börs, som om det hade varit hans egen, och båda ansågo detta — fullkomligt reflexionslöst — som den naturliga gaste sak i världen.

Men *nu* skulle det bli annat af, nu skulle overksamhetens långa dag vara förbi, nu funnes det innehåll i lifvet — och detta innehåll

var hans egen, dyrkade Signe. Men han var en finbildad skönhetssvärmande ande med emottaglighet för de mest olika intryck och idéer — väl icke en djup emottaglighet, men en omfångsrik och klar, enad med förmågan att väga och uppskatta intrycken.

Det hade varit fest den aftonen, då han läst detta, hennes första bref, fest hos brodern, bankiren. Utan vidare svårighet hade han utverkat ett bjudningskort åt Signe och hennes mor, och hon hade ju nästan till hälften ställt i utsikt, att hon skulle komma.

Det fanns i broderns våning ett litet, förtjusande kabinett, möbleradt i blått siden och för tillfället nästan öfversälladt med grönt och blommor.

På båda sidor om den lilla hörnsoffan höjde sig en nerium af präktigt slag. Dess vidöppna, skärkantade blommor med hvitt i botnen böjde sig öfver soffans kanter och spredde ifrån sig en sällsam doft.

Heliotropen med sina smala, långa stänglar vajade för den späda aftonvinden, som smög fram genom de öppna fönstren, och vid dess sida prunkade några pelargonier, hvilkas blommor täflade i färg med tulpanernas högröda, svällande kalkar.

I ena hörnet midt emot soffan, bakom en gles slöja af murgrön, syntes i marmor Amor, ständigt redo att afskjuta pilen, och i det andra hörnet de tre gracerna, omslingrande hvarandra med hvita, kyska syskonarmar.

Det var till detta blåa kabinett, Signe lofvat att komma, om hon fick vara med på balen. Hvad en suttonårig flicka lofvar af fullaste hjärta, det kan man i allmänhet lita på.

Och Signe kom...

De tunga damastgardinerna öppnade och slöto sig efter henne. Den smärta figuren i den hvita atlasklädningen aftecknade sig i svaga konturer mot kabinettets dunkel.

Hon ville säga något, men af läpparnes skälfnings märkte man, att ögonblickets öfversvallande känslor icke funno de ord, hon sökte.

— Signe... *min* Signe...?

— Ja, *din* Signe...

— För *evigt*...?

— Ja... ja... *evigt*... *evigt*...

*

Efter supén, vid hvilken Hjalmar hållit tal för kvinnan, glänst med praktfulla ord, strålande som diamanter inför en krets af människor, nästan lika triviala allesammans som en konversation om väder och vind, efter supén hade brodern vinkat honom till sig och med spjufvern i ögat frågat, hvad det nu var för en komedi igen, som han hade under uppsegling.

Repliken fastnade i halsen på Hjalmar, och han stod bara och stirrade på tvillingbrodern, som, trots det att han var bankman från morgon till kväll, likväl hade en bit humor till öfvers, när det så lämpade sig.

— Flickan är söt, det är inte tu tal om det — fortfor brodern något allvarsamt — och hon har ett drag kring munnen och ett leende, som skulle kunna göra till och med en tio gånger mindre lättantändlig junker än dig förhäxad, men...

— Men — — —?

— Nåja... hon synes mig nästan *för* ung och för god att leka med.

— Fredrik — kom det långsamt, förebrående fram, ty inte ens den älskade, uppoffrande brodern fick tänka något ofördelaktigt om deras unga lycka.

— Hvad menar du? — invände brodern hastigt.

— Det är redan klart — upplyste Hjalmar.

Sveriges på en gång elegantaste och mest användbara modejournal för hemmen.

Iduns Modellkatalog

Oumbärlig för alla sömmerskor och alla hem.

Fyra rikhaltiga säsonghäften årligen. Kolorerad omslag. Prenumerationspris 2.20 för helt år — 60 öre pr häfte.

Nu är tid att prenumerera.

sig starkt mot hvarandra och där figurernas snabba rörelser äro skickligt fångade ehuru teckningen stundom verkar något lös.

Axel Erdmann målar med förkärlek stockholmsgator och stockholmstorg, insvepta i gråviolett ljus, som verkar mera franskt än svenskt. Men äfven figurmålning intresserar honom, och ett prof på den lämnar han i sin "Musikestraden i Berns", som är flott och raskt gjord.

En annan af våra stockholmsmålare, Aron Gerle, bidrager med ett par af dessa typiska utkantsmotiv, som han förstätt att afvinna den stadens poesi, om hvilken Dickens skrivit några originella sidor.

Några kolteckningar af samme

AXEL ERDMANN: "MUSIKESTRADEN I BERNS".
OLJEMÅLNING.

motiv, som redan genom sin idé tilltalar åskådaren. Konstnären förmåga af mjuk formgivning förlänar gruppen ett rikt poetiskt behag på samma gång dess skulpturala förtjänster, särskildt den plastiska harmonien i det sätt, hvarpå de båda gestalterna sluta sig intill hvarandra, äro af förtjusande verkan.

E. H—N.

*En angenäm helg
önskas alla våra
läsare af
Redaktionen.*

GÖSTA VON HENNIGS: VARIETÉ.
OLJEMÅLNING.

konstnär fullborda intrycket af hans gedigna talang.

Landskapskonsten representeras af Richard Lindström, Björn Ahlgrensson och Elias Erdmann, af hvilken den sistnämndes "Sommar natt" med sitt spröda dunkel äger mycken lyrisk skönhet. Richard Lingström visar sig särskildt till sin fördel i några vinterlandskap målade med kärf styrka och dock fyllda af stämning och känsla.

På det skulpturala området slutligen träffa vi Aron Jerndahl med ett antal gipsskisser af större eller mindre betydelse, vidare en mycket anslående marmorgrupp, "Mor och son", af Harald Sörensen-Ringi, hvilken är afbildad som titelvignett till denna artikel. Det är ett

ARON GERLE: LANDSKAP I SOMMARSOL.
KOLTECKNING.

LINGON-SAFT.
och
**FRISKT KÄLL-
VATTEN, MÅST
UPPFRISKANDE
LÅSKEDRYCK**
A-B
**LINGON
GÖTEBORG**
KONTROLLANT PROT. G. LAGERHEIM
GULDMEJALJER NRRKOPING 1906 LUND 1907

KÖKSALMANACK

Redigerad af

ELISABETH ÖSTMAN
Inneh. af Elisabeth Ostmans Husmo-
derskurs i Stockholm.

FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR
VECKAN 19—25 APRILL 1908.

SÖNDAG. (Påskdagen.) Frukost: Smörgåsbord; patentbiff; mjölk; kaffe eller te med safransbröd. Middag: Julienne-royal; sparris med rödt smör; stekta poularder med brynt potatis och grönsalad; savaräng med jordgubbssallad.

MÅNDAG. (Annandag Påsk.) Frukost: Smörgåsbord; omelett med hummerstufning; mjölk; kaffe eller te med kax. Middag: Nässelkål med förlorade ägg; lammstek med legmyer och salader; potatistårta med citronsås.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; hachis på får (rester från måndag) med förlorade ägg; mjölk; kaffe eller te. Middag: Kokt torsk med senapsås och potatis; mondaminkräm med mjölk.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgrot med mjölk; stekt sill med potatis; kaffe eller te. Middag: Benig kallstek med potatis; lingon och lök; soppa på aprikoser.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; bräckkorf med stekt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Brynt hvit-

källsoppa med frikadeller; syltpannkaka.
FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; falsk sköldpadda (rester från onsdag); mjölk; kaffe eller te. Middag: Oxulader med potatis; krusbärskräm med grädde.
LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; plättar med sylt; mjölk; kaffe eller te. Middag: Laxpudding med äggstanning; stänkvälling.

RECEPT:

Stekta poularder (f. 6 pers.). 2 poularder, 1/2 msk. salt, 1/4 tsk. hvitpeppar, 1 hg. späck, 1 morot, 1 palsternacka, 1 chalottenlök, 4 persiljestjälkar, 6 dcl. buljong.

Sås: 1 msk. smör (20 gr.), 2 msk. mjöl, köttsky, 6 dcl. buljong.

Beredning: Poularderna svedas, tagas ur, sköljas mycket väl och torkas med en köthandduk, hvarefter de ingnidas med salt och peppar samt uppsätas. Späcket skäres i skifvor och läggs på botten af en stekgryta, poularderna nedläggas med bröstet upp och de ansade och sönderskurna rotsakerna jämte löken och persiljestjälkarna iläggas. Buljongen tillsättes och poularderna få sakta steka med tätt slutet lock, på svag eld omkr. 1 1/2 tim. eller tills de äro möra. Fåglarna skäras, hopsätts åter och serveras garnerade med salad eller kruskål. Köttskyn silas och skummas, smör och mjöl sammanfråsas, köttskyn tillsättes, litet i sänder, hvarefter säsen får koka 10 min. Om så önskas tillsättes litet tjock grädde. Poularderna kunna äfven serveras med ostron- eller champinjonsås.

Savaräng med jordgubbssallad (f. 10 pers.). 220 gr. mjöl, 1 dcl. tjock grädde, 25 gr. pressjäst, 220 gr. smör, 5 ägg.

Till formen: 1/2 msk. smör (10 gr.), 1 msk. mjöl.

Sockerlag: 1/2 kg. strösocker, 1/2 lit. vatten, 2 1/2 dcl. vin eller 1/2 dcl. arrak.

Jordgubbssallad: 4 dcl. jordgubbssaft, 3 dcl. vatten.

Beredning: Litet af mjölet arbetas väl tillsammans med grädden och den i 1 msk. ljum mjölk upplösta jästen. Degen sättes på ugnsluckan att jäsa upp. Smöret skiras och får kallna, saltet på botten användes ef. Äggen vispas väl och inarbetas i jästegen tillika med smöret och resten af mjölet. Degen arbetas med handen omkring 1 tim., eller tills den är så smidig och seg, att man kan draga ut den i långa trådar. Den lägges då i en smord och mjölad transförm och får jäsa till sin dubbla storlek. Kakan gräddas i ordinär ugnsvärme omkr. 1

Finast i smak
och
närings-
rikast
äro
VÄRGÅRDA
(Nung! Hofleverantör)
Hafregryn & Hafremjöl
i
PAKETER.
— Vårgårda —
Proton-hafremjöl!

tim. Uppstjälpes på fat och få kallna. Den genomdränkes därefter med sockerlagen, som beredes på följande sätt: sockret och vattnet få koka upp och skummas, hvarefter vin eller arrak tillsättes efter smak. Savarängen upplägges på tårtpapper på en flat glasskål och fylles med glass eller vispad grädde samt garneras med frukt.

Till jordgubbssalladen blandas saften och vattnet väl och hälles i den nedfrusna glassmaskinen samt vrides omkr. 1/2 tim. Glassen nedpackas därefter och den krossade isen blandad med groft salt, packas tätt omkr. maskinen i 1 byttan, och den får ytterligare frysa omkr. 2 tim.

Strax innan savarängen skall serveras upplägges glassen i hälet på kakan.

Nässelkål (f. 6 pers.). 1 1/2 lit. spåda nässlor, 1 liten knippa gräslök, 2 msk. mjöl, 3 msk. smör (60 gr.), 1 1/2 lit. buljong, salt, hvitpeppar, socker.

Beredning: Nässlorna rensas, sköljas väl och förvällas i saltadt och kokande vatten omkr. 10 min. De hällas upp i härskt och öfverspolas med kallt vatten, hvarefter vattnet får väl afrinna. Nässlorna hackas fint tillsammans med den rensade och sköljda gräslöken samt hvetemjöl. De fräsas därefter väl i smöret, den kokande buljongen påspädes litet i sänder och kålen får koka med tätt slutet lock omkr. 1 tim.

Soppan skummas väl, afsmakas med kryddorna och serveras med förlorade ägg.

Potatistårta (f. 12 pers.). 100 gr. godt smör, 300 gr. strösocker, 3 ägg, 150 gr. kokt, kall rivnen potatis, 150 gr. sötmandel.

Till pannan: 1/2 msk. tvättadt

smör (10 gr.), 2 msk. fint stötta skorpor.

Glasyr: 1 msk. franskt vin, 2 tsk. citronsaft, 100 gr. strösocker.

Beredning: Smöret tvättas och röres med sockret och äggulorna 1/4 tim. Potatisen tillsättes jämte den skälade och rifa mandeln samt de till hårdt skum slagna ägghvorna. Massan slås i en väl smord och brödbeströdd gjutpanna och gräddas i medelmättig ugnsvärme omkr. 40 min. Tårtan tagas ut ur ugnen och får stå 10 min., innan den stjälpes upp. När tårtan är kall, glaseras den och serveras med citronsås.

Citronsås (f. 6 pers.). 1 liten citron, 1 kkp. krossocker, 1 1/2 dcl. hvitt franskt vin, 1 1/2 dcl. vatten, 5 äggulor, 2 dcl. tjock grädde.

Beredning: Citronen sköljes väl och torkas, skalet arifives mot sockret och saften utpressas. Sockret, citronsaften, vinet, vattnet och äggulorna blandas i en kastrull och blandningen får under stark vispning sjuda öfver elden, tills säsen är tjock. Kastrullen alyftes och vispningen fortsättes tills säsen är kall. Då tillsättes den till hårdt skum slagna grädden och säsen hälls i säskål samt serveras till tårter eller bakelser.

Hachis på får (f. 6 pers.). 1 kg. benfri fårstek (rester), 1 msk. fint hackad portugisisk lök, 2 msk. smör (40 gr.), 3 msk. mjöl, 4 dcl. buljong kokt på stekbenen, peppar, salt, 1 äggula, 1 dcl. tjock grädde.

Beredning: Köttet skäres i fina tärningar. Löken fräses i smöret, hvarefter mjölet iröres och buljongen jämte kryddorna tillsätts. Säsen får därefter under röring koka i 10 min., hvarefter köttet iläggas. Stufningen afredes med den uppvispade äggulan och grädden och får därefter sjuda samt upplägges på varmt serveringsfat och garneras med förlorade ägg.

Kokt torsk (f. 6 pers.). 1 1/2 kg. torsk, 3 msk. salt, 3 tsk. ättika, 3 lit. vatten.

Beredning: Torsken är bäst från sept. till mars. Buken uppskäres, inälvorna uttagas och levern och rommen tillvaratagas och kokas tillsammans med fisken. Gallblåsan borttarkes noga. Torsken skrapas från stjärten uppåt, sköljes mycket väl och torkas med en fiskhandduk. Två å tre skårer göres i skinnet på hvarje sida så att fisken ej spricker under kokningen. Den ingnidens med 1 1/2 msk. af saltet samt hälften af ättikan och får ligga ett par timmar innan den kokas.

Fisken påsättes i ljumt vatten tillsatt med resten af saltet och ättikan och får koka sakta med öppet lock för att ej

SOLO-KÄFFE

från

A.-B. Malmö Kaffekompani.

H. M. Konungens Hofleverantör.

Magnetiskt förädladt enligt svensk patentet n:o 20016 år

det bästa, renaste och drygaste

JAVA-KÄFFE

som finnes i marknaden och säljes i femton olika Javablandningar i rikets förmärsta Kaffe- och Speceriaffärer

falla sönder. Den upplägges genast den är färdig på ett fat med fisksil och garneras med levern och rommen skuren i skifvor samt med potatis och persilja.

Kokt torsk serveras med senaps- hummer- eller kräftsås eller ock med smält smör och hackade ägg.

Laxpudding med äggstanning (f. 6 pers.). 3 hg. salt lax, 1 lit. potatis, 4 ägg, 1 tsk. hvetemjöl, 3 kkp. oskummad mjölk, 1 msk. fint hackad persilja.

Till formen: 1/2 msk. smör (10 gr.), 1 msk. stötta skorpor.

Beredning: Laxen sköljes och vattenlägges omkr. 12 tim. Den skäres i skifvor och inklappas väl i hvitt papper. Potatisen kokas, skalas, skäres i skifvor och lägges hvarfals med laxen i en smord och brödbeströdd form. Äggen vispas med mjölet och mjölken, och äggstanningen hälls öfver puddingen. Den beströs med den fint hackade persiljan och gräddas i ugn omkr. 1/2 tim. Puddingen serveras med skiradt smör.

Stänkvälling (f. 6 pers.). 1 1/2 msk. mjöl, 2 ägg, 1 msk. smör (20 gr.), 1 tsk. socker, 1/4 tsk. salt, 1 1/2 lit. mjölk, 1 msk. socker, 1 tsk. salt.

Beredning: Mjölet lägges i en bål, ägg vispas upp och röras väl med mjölet, hvarefter det skirade smöret, sockret och saltet tillsätts, degen arbetas sedan, tills den blir smidig. Mjölken kokas upp, degen pressas genom durkslag i den kokande mjölken, hvarefter vällingen får sakta koka med lock i 10 min. Den afsmakas med saltet och sockret.

ANNONSER skola vara inlämnade till Expeditionen senast fredag för att kunna införas i följande veckas nummer.

LEDIGA PLATSER

BEHAGLIG framtidsplats, att sköta bättre ungar, kan af bildad hushållsfröken, med sätt och yttre, sökas under märke: »25-35», S. Sveriges Annonnsbyrå, Malmö. Ref. och foto. erfordras.

HUSFÖRESTÄNDARINNA, 25-35 år, frisk, huslig och praktisk, kunnig i matlagning sådan den vanligen förekommer, utan större anspråk, önskas i maj i ensam herres hem på landet några timmars resa från Stockholm. Jungfru finnes. Bästa ref. erfordras, hvilka, tillika med foto, och fullständiga upplysningar om föregående verksamhet, pret. etc. torde sändas märkt »Aldre tjänsteman», Iduns exp., Stockholm f. v. b.

VID Hörs femklassiga, statsunderstödda skola, finnes för nästa läsår plats ledig för lärarinna, kompetent att undervisa särskildt i engelska språket och naturkunnet. Lön 1,000 kr. jämte bostad och ved. Ansökningar åtföljda af betygsafskrifter och läkarebetyg böra före den 25 april insändas till styrelsen för Hörs samskola, Höör.

Tillskärerska, fullt hemmastadd i kläd-, kapp- och linnesöm samt i tillverkning af barnkläder med undervisningsvana får god plats till hösten i nyuppförd husmoderskola. Lön 800 kr. pr år och fritt vivre. Betyg eller rek. från föregående verksamhet åtföljda af fotografi torde sändas till Donnarfvet's Husmoderskola, Borlänge.

E. o. lärarinna,

undervisningsskyldig, hufvudsakligen i biologi, fysik och kemi, erfordras nästa läsår vid statens samskola i Norrtälje. Ansökningar insändas snarast möjligt till rektor.

DUGLIG kokerska eller bättre flicka — ej för ung — skicklig i matlagning m. m. samt villig att med hjälp till gröfre sysslor åtaga sig köket i ungarhem, får gemast plats på naturskön herregård i Småland. Svar till »Litet hushåll», Iduns exp.

Hushållerske-

och köksföreständarinneplatsen vid Kristianstads läns lungotsanatorium å Mansdala pr Ovesholm är ledig att tillträdas den 15 maj. Sanatoriet, som öppnas den 1 juni för 25 patienter, är afsedt att utvidgas till c:a 50 patientplatser. Lön 600 kr. pr år samt allt fritt. Betyg med ref. sändas före den 15 april till

Kyrkoherde M. Lundborg, Kristianstad.

I tjänst åstundas.

Att vårda och sällskapa med fyra barn i ålder af 5, 8, 10 och 12 år, att städa barnrummen och gå frun tillhanda, antages fr. o. m. den 1:sta maj en anspråklös flicka från godt hem som har intresse och fallenhet för skötsel af barn. Egenhändig skriftligt svar åtföljdt af betygsafskrifter och rek. samt fotografi emotes till konsul Oscar Wikström i Åbo, Finland.

EN pålitlig, ordentlig jungfru, kunnig i god, enkel matlagning, erhåller i maj plats i godt hem i Vesterås. Uppgift om ålder, löneanspråk och betygsafskrifter torde adresseras till »Godt hem», Vesterås.

Barnsköterska,

pålitlig och med vänligt sinne, som på eget ansvar kan sköta 3 barn, 2 1/2, 3 1/2 och 5 år, erhåller bra plats i Sthlms närhet. Den, som är kunnig i barnkläderssömnad har företräde. Svar till »Barnkär 1908», Iduns exp.

UNG, frisk, anspråklös flicka från godt hem med jämnt och gladt lynne får i medio af maj plats mot fritt vivre som sällskap och hjälp med husliga sysslor och handarbeten (event. trädgårdsskötsel) i tjänstemannafamilj, där ungdom finnes, boende på landet å småländska höglandet. Anses som familjemedlem. Svar med foto, och uppgift om ålder m. m. till »Värens», Iduns exp.

ANSPRÅKSLÖS bättre flicka, kunnig i enkel matlagning, erhåller plats att ensam sköta hemmet för änkefru. Svar till »Familjemedlem», Iduns exp.

VID Simrishamns Samskola blir till nästa läsår plats ledig för lärarinna med hufvudsaklig undervisningsskyldighet i biologi. Lön: 1,200 kr. Ansökningar insändas före den 1 maj till föreståndarinnan.

LÄRARINNA under sommarmån. önskas för 3:ne flickor, resp. 10, 9 och 7 år, att undervisa i musik, vanliga skolämnen samt början med tyska språket. Undervisning c:a 4 timmar om dagen. Fritt vivre och salta bad erhålles och hvad öfrigt önskas enligt öfverenskommelse genom korrespondens med »T. A.», adr. Hälleviksstrand.

VÄRDINNEPLATS finnes ledig hos bättre ungar, köpman, ekonomiskt oberoende. Den sökande bör vara af bättre familj, musikalisk, glad, frisk och treflig, med fördelaktigt utseende. Ålder 25 å 30 år, samt äga förmåga att göra ett hem trefligt. Svar med foto, och närmare upplysningar till »Eget hem 35 år», Iduns exp.

NITTIOSEX (96) % af befolkningen såväl barn som vuxna lida af tandröta. Orsaken till detta sorgliga förhållande är i de flesta fall: FÖRSUMMAD skötsel af tänderna från tidigaste barndomen!

Använd därför redan från barndomen

Friska, starka, Pris

STOMATOL TAND-CRÈME

pärlhvita tänder! 60 öre.

Sjuksköterska,

som äfven erhållit utbildning för epidemisjukvård, sökes för Kyrkhults kommun i Blekinge län att tillträda senast den 1 juli 1908. Arlig lön 600 kr., fri bostad och under tjänstgöring fri kost. Ansökningar med betyg mottagas innan den 1 maj 1908 af kyrkoherden N. Stigner, adr. Kyrkhult.

BILDAD dam, kunnig i matlagning, erhåller genast plats som värinna i ung godsägares hem. Musikalisk har företräde. Svar åtföljdt af foto. till »Härlig trakt», Norrköping p. r.

2 Jomfruer, en til Kökken och Madlavning m. m. og en til indvendig Gerning, Syning og lidt Hjælp til et Par større Børn kan faa Plads til 24 april eller 1 maj. Familien bestaar af 6 Personer. God Løn gives. Paalidelighed og Dygtighed fordes. Betyg og Fotografi bedes sendt til Fru Arkitekt Wendelbo-Madsen, Strandvej Nr 112, Hellerup, Danmark.

EN barnfröken, barnkär, frisk och pålitlig, som förut haft hand om barn, sökes. Tre barn, 7, 6 och 3 år gamla. Svar till fru G. Hammarberg, Norrköping.

FÖR ex. sköterska finnes god, väl aflönad plats att sköta nervsjuk dam, ledig i början af maj. Fru Zottermans sjukhem, Vadstena.

Vid seminariet

för utbildande af lärarinnor för sinnesslöa barn, bli 4 elevplatser lediga nästkommande 1 sept. Kursen är två-årig och åtnjuter elev under densamma fri bostad och fritt vivre. Ansökning åtföljd af skolbetyg, läkarebetyg och prästbetyg bör vara inlämnad före d. 15 maj och adresserad till fröken D. Rappe, Norrtullsgatan 16, Stockholm.

Svenska Fattigvårdsförbundets Platsförmedling.

Vid barnkrubba i Stockholm blir platsen som föreståndarinnan ledig 1 sept. i år. Då vid krubban äfven spåda barn mottagas, bör sökanden äga utbildning i barnavård samt förmåga att däri handleda de elever som komma att emottagas. Villkor: fri bostad, fritt vivre och 60 kr. i mån. Sökande torde vända sig till Svenska Fattigvårdsförbundet, 6 Lästmakarg., Sthlm., exp. 11-3, där vidare upplysningar meddelas.

För bättre flicka,

anspråklös, ordentlig och arbetsam, väl kunnig i matl. och sömnad finnes plats. Jungfru finnes. Svar till »Läkarefamilj», under adress S. Gumäli Annonnsbyrå, Stockholm.

Husföreståndarinna,

bildad, omkring 30 år, erhåller plats i början af juni hos herre med tvänne barn 17 o. 13 år. Goda ref. nödvändiga. Svar jämte foto. till »Södermanland 1908», torde insändas under adr. S. Gumäli Annonnsbyrå, Stockholm f. v. b.

Anspråklös,

bättre flicka får plats som husmoders hjälp. Foto. och betyg sändes till »Familjemedlem», Laholm p. r.

I härlig trakt i Stockholms närhet kan nu genast en ung bättre flicka som är enkel och snäll, få plats som barnfröken för 2 större barn samt till någon hjälp i hushållet. Kan påräkna att bli väl bemött samt att bli ansedd som familjemedlem. Svar till »Ordentligt hem», Iduns exp.

BILDAD, treflig, ordentlig, musikalisk flicka kan få god plats den 1 maj i liten fin familj å större municipalsamhälle. Skall vara behjälplig i hemmet och skötandet af tvänne (7 o. 2 år) barn. Svar med betyg och lönepret. till »C.», Lund p. r.

Vid Klippans samskola blifva för nästa läsår lediga: Föreständarinnebefattningen med undervisningsskyldighet häst i kristendom, språk och historia samt med en begynnelselön af 1,400 kr. och bidrag till pensionsafgift. En lärarinnebefattning i matematik, svenska och möjligt teckning med en lön af 1,100—1,190 kronor. Ansökningar med betyg torde snarast insändas till styrelsen, adress Klippan, före den 1 maj.

PLATSSÖKANDE

ENGLISH lady (28) with knowledge of German & Italian seeks post in refined family. Ref. exchanged. »L. C.», co Rev. E. Schweckendiek, Biserica protestanta, Craiova (Roumania).

Värdinna.

En musikalisk, bildad dam (änkefru) af god familj, som åtnjuter pension från staten, söker plats i godt hem mot liten lön, event. mot fritt vivre. Bästa rek. kunna presteras. Svar till »A. 1908», emotes tacksam under adr. Sv. Telegrambyråns Annonnsafdeln., Göteborg.

BILDAD, ung nordtyska, 19 år gammal, söker plats som sällskapsdam. Är gärna villig biträda något i hushållet. Något fickpångar önskvärd; hufvudvillkor är dock att anses såsom medlem af familjen. Bästa ref. står till förfogande. Svar märkt »G. 5881», till Rudolf Mosse, Lübeck.

UNG, bildad tyska önskar under sommarmån. plats att deltaga i hushållet eller som barnfröken i god familj, hvar est tillfälle finnes att lära svenska språket. Hufvudvillkor är att få anses som medlem af familjen. Bästa ref. Svar märkta S. 5882 till Rudolf Mosse, Lübeck.

SVENSKA KURORTFÖRENINGEN.

Bie Vattenkuranstalt. Kneippbad. Skogsluft. Enkel och sträng lefnadsordning. Läkare: *Astley Levin*, Sthlm.

Borgholm Bad- och rekreationsort med sydligst utrustning. Nyanlagd vatten- och afoppsledning. Läkare: *Olof G. Sandberg*, Sthlm.

Båstad Hafsbad och kurort. Friskt läge, härligt klimat, bland de mildaste i Sverige. Natursköna omgifningar. Läkare: *Christer Nilsson*.

Dalarö Hafsbad. Vilk. kur- och rekreationsort. Naturskönt läge; hälsosamt klimat. Gytte-, tallbarrs-, kolsyra- och sjukgymnastik. Läkare: *G. Heyman*. Upplys. om rum lüks. 11, kl. 11-1 e. m.

Djursåtra Brunn, Versås. Lugnt och stilla. Hög och fritt läge. Järnkällor. Alla vanliga badformer. Omsoresfull massagebehandling. Billigt. Läkare: *W. Hamne*, Tranås.

Fiskebäckskil Hafscuranstalt vid Vestkusten. Ren, dammfri hafsluft. Alla sorters bad. Billiga lefnadsomkostnader. Läkare: *E. Ahlquist*.

Furusund Hafs- och gyttebad i Sthlms norra skärgård vid stora segeluden, 2 3/4 tim. resa med den eleganta salongsångaren Norrtälje. Alla sorters bad. Billiga bostäder. 1:a kl. restaurant. Läkare: *M. Blumenthal*, Sthlm.

Grennatorssa Brunn och bad å småländska höglandet, vid stambanan. Idyllisk natur, barskog, sjö. Bostäder i brunnsparken. Berömd järnkälla. Adr.: *Moheda*. Läkare: *A. Hygerth*, Sthlm.

Helsjön Gyttebad och kuranstalt. Alla brukl. badformer, spec. gyttemassagebad. 1:a klass restaurang. Naturskönt barskogstrakt. Ren och hög luft. Postadr.: *Horred*. Läkare: *A. J. Annéus*.

Hjo Badanstalt. Sundaste läge i den förtjusande Guld-kroken vid Vettern. Utmärkta bad. Goda bostäder. Läkare: *Prof. V. Hultkrantz*, Uppsala; för gymnastik och massage *Dr. C. Törngren*, Sthlm.

Kneippbaden Sommar- och vinterkurort. Alla varma bad, massagebad, elektriska bad, Kneippkallvattenkur, solbad. Utm. bostäder o. inackord-ställen. Läkare: *Walter Bergvall*.

Lannaskede Hälso-brunn och badanstalt. Härligt läge i skogrik trakt i Småland. Järnkälla. Alla brukliga badformer. Kneippbad. Läkare: *O. Sundell*, Hvetlanda.

Ljungs-kile, förträfflig rekreationsort, med väl ser-verade bad. Apotek. Järnkälla. Nytt societetshus. Öppen 1 Juni-1 Sept. Ångbåts- o. järnvägsstation. Läkare: *Nath. Dahlberg*.

Loka, vid Bergslageras järnväg. Säsong 9 juni-8 aug. Naturskönt läge i högtliggande skogstrakt. Berömda gyttebad jämte alla vanliga badformer. Läkare: *Lifmedikus I. Hedenius*, Sthlm.

Lundsbrunn Hälso-brunn och badanstalt. Hög och torrt läge i naturskön trakt nära Kinnekulle. Vidsträckt parker. Berömd järnkälla. Billigt. Läkare: *E. Pontén*, Göteborg.

Lyckorna Hafsbad och klimatisk kurort i härlig natur å vestkusten, krusad af yppiga, skogsklädda höjder. Läkare: *W. Gårdlund*, Stockholm.

Lysekil Klimatisk kur- och rekreationsort. Utmärkta gytte-, krenzacher-, half- och hafsbad, sjukgymnastik, massage. Tidsenliga anläggningar, billiga priser. Läkare: *Professor A. Wide*, Sthlm.

Medicinska förfrågningar besvaras af resp. läkare och för närmare upplysningar hänvisas till den af Sv Kurortföreningen utgifna publikationen »Svenska Bad- och Kurorter» (tillgänglig i bokhandeln) och till de olika kurorternas prospekt, som erhållas genom kamrerkontoren samt Svenska Bad- och Turisttidning och Svenska Turistföreningen, Stockholm

Malen, Båstad. Fullständig kurort. Varm- och hafsbad, utmärkt vidsträckt barskog. Gymnastik, brunnsdrickning, dietisk behandling. Läkare: *Carl Sebardt*, Sthlm.

Marstrand (»Nordens Madeira») Hafscuranstalt med utmärkta bad, spec. gyttebad, goda kommunikationer, billiga lefnadsomkostnader. Läkare: *J. Bauman*, Marstrand.

Medevi Skogssanatorium. Berömda järnkällor med radioaktiv utstrålning. Utmärkta gytte- och halfbad. Sol- o. luftbad. Kalla bad i Vettern. Terrängkurer. Dietiskt bord. Läkare: *G. A. Alvin*, Sthlm.

Mörsils Sanatorium för bröstsjuka, Jämtland. Öppet året om. *Ren*, städkande fjällluft. Lätta kommunikationer. Första klass bord. Tidsenl. badhus. Elektrisk belysning. Läkare: *T. Horney*, Mörsil.

Mösseberg Vattenkur- och sanatorium, 1,100 fot ö. h. Öppet hela året. Nauheimerbad med flyt. kolsyra, elektr. ljusbad. Postadr.: *Falköping-Ranten*. Läkare: *Fr. Odenius*, Sthlm.

Nybro Brunn- och badanstalt. Nytt varmbadhus. Starka järnkällor. Hälsosamt klimat. Härlig barskog. Goda kommunikationer (29 km. fr. Kalmar). Billigt. Läkare: *Doc. O. af Klercker*, Lund.

Nynäs Hafsbad modern, förstklassig sommar- och vinterkurort med fullst. vattenkuranstalt (äfven kneippsk) o. alla moderna kurnedel. Mildt klimat, härligt läge. Läkare: *J. O. A. Bergqvist*.

Porla Brunn. Berömda, kraftiga järnvatten. Fullst. badanstalt. I termin: 1 juni-1 juli; II termin: 5 juli-2 aug. Postadr.: *Porla*. Läkare: *Lifmedikus E. O. Lidin*, Sthlm.

Ragunda Vattenkuranstalt och hälsokälla i östra Jämtland. Vackert läge vid den härliga Hammarforsen, mildt klimat. Postadr.: *Hammarstrand*. Läkare: *Fredrik Bergvall*, Sthlm.

Ramlösa 201:a säsong. Järnkälla och Neuenahr-liknande alk. källa; kall-, Nauheimer-, varmvattenkur; gymnastik. Special diet för socker-, gikt-, njursjuka & korpulenta. Läkare: *E. Lander-gren*, Sthlm.

Rindöbaden. Naturskönt läge, Rekreationsort, öppnas 20 maj. Alla moderna bad. Läkare: *L. Forsmark*. Beställn. å rum pr R. T. 69 62 och A. T. 215 11. Efter 15 maj: Rindö.

Ronneby Brunn. Starkaste järnkällor, massage-, ljus-, hafsbad m. m., kallvattenkur, dietkur. Läkare: *Gunnar Forssner*, Sthlm. Ensk. praktiserar prof. Lindfors, Petron och dr Harald Ernberg.

Ryd Sanatorium och kneippkuranstalt. Naturskönt läge. Barskog och insjöar. Lugnt och stilla. Läkare: *H. V. Kindblom*, Ryd.

Saltsjöbaden 1/2 mil från Stockholm. *Badanstalt* öppen hela året. Pensionat, bad, gymn. *Finsensk* ljusbad för hjärt- och nervsjuka. Allt under samma tak. Läkare: *Emil Zander*.

Skagersbrunn Vattenkur och hälsokälla i östra Värmland vid sjön Skagern. 19 km. från Svartå. Härlig barskog på Moohöjden. Vanliga badformer. Solsandbad. Läkare: *Henrik Berg*, Sthlm.

Strömstad Hafscuranstalt. Skyddadt läge. Mildt hafs-klimat. Berömda gyttebad. Järnkälla. Säsong 1 juni-15 sept. Läkare: *A. Berghel*, Stockholm.

Styrsö Hafsbad i Göteborgs skärgård. Mildt och jämnt klimat. 45 minuters inomskärsresa från Göteborg. 1:sta klassens Hotel, Restauration, Bad m. m. Läkare: *P. Silfverskiöld*, Göteborg

Särö Hafsbad och kurort. Rik vegetation, vidsträckt och härliga promenader med utsiktsplatser. Öppen året om. Tägforbindelse med Göteborg 18 gr dagligen. Läkare: *L. Wolff*, Göteborg.

Sätra Brunn. 1 1/2 mil från Sala. Stillhet, enkelhet. Barskog, Gyttebad, gymnastik, massage; särskild matordning för magsjuka. Öppen 11 juni-10 aug. Läkare: *R. Friberger*, Uppsala.

Söderköping Brunn och bad. Fullständig brunns- & badkur. Sjukgymnastik och massage. Enkelt lefnadsstätt. Tidsenliga bostäder. Läkare: *Sven Wallgren*, Sthlm.

Södertelje Nytt badhus och societetshus. Utvidg. badhotell. Spec. *Tvålmassagebad*. Hafsbad. Sol- och luftbad. Läkare: *Axel Hellstenius*, Stockholm. För massage och gymnastik: *dr N. Wennström*, Stockholm.

Tranås Vattenkuranstalt, öppen året om. Alla varma och kalla bad. Fullständig Kneipp-behandling. Mild och ren luft. Naturskönt läge, vidsträckt barskog. Billiga priser. Läkare: *H. Tham*, Tranås.

Trosa Bad- och sommarvistelseort. Naturskönt läge. Ren och stärkande luft. Utmärkta varm- och saltsjöbad. Läkare: *Joh. Robbe*.

Ulricehamns Sanatorium och badanstalt. Vidsträckt skogsområde. Mer än 300 meter öfver hafvet. Alla brukliga badformer, äfven elektriska. Läkare: *Johan A. Andersson*, Sthlm.

Varberg Hafsbad och gyttebadanstalt. Bästa hafsbad, spec. gyttebad. Billiga afgifter och lefnadsomkostnader. Läkare: *Lifmed. Emil Jacobson*, Stockholm.

Wisby Varmbads- och Kneippkuranstalt. Mildt ö-klimat. »Ruinaserna och rosornas stad». Nytt: *Kneippbyn* med lufthyddskolonier och naturliga strandbad vid Vible strand. Läkare: *Karl Kallenberg*, Stockholm.

Wärmlands Eda Vattenkuranstalt och järnkälla. Säsong 10 Juni-30 Augusti. Naturskönt och sundt läge, milsvida skogar. Elektricitet, bad, massage. Läkare: *G. Grill*, Avesta.

Ytterån Brunn- och badanstalt i Jämtland med härligaste läge (1,000 fot öfver hafvet) vid Storsjön. Utm. järnkälla. Alla sorters bad. Förstklassigt hotell. Läkare: *Hugo E:son Brand*, adress till den 1 Juni Nälden, därefter Ytterån.

Åre Jämtlands mest framstående Turist- och Rekreationsort. Ren, stärkande fjällluft, storslagen natur. Närmare upplysningar: *Grand Hotel*, Åre. Inspekterande läkare: *Provisialläkare E. Almqvist*.

Öregrund Hafsbadanstalt. Härligt, friskt läge. Goda och billiga lefnadsförhållanden. Lifliga ångbåtskommunikationer. Gytte- & Nauheimerbad. Läkare: *Hj. Wallén*, Öregrund.

Östhammar Hafsbadanstalt. Skyddadt läge vid vik af Ålands haf. Berömda gytte- och tvålmassagebad för reumatism. Härlig hafs- och skogsluft. Läkare: *F. Scherstén*, Östhammar.